

Kommunesektorens organisasjon
Oslo, august 2022

Veikart for plan-, bygg- og geodataområdet

*Rapport utarbeidet av Sopra Steria på oppdrag for
Kommunesektorens organisasjon (KS)*

Director Trond Utne, Sopra Steria

Consultant Julie Formo, Sopra Steria

Kundens ansvarspersoner:

Heidi Liv Tomren (KS)

Michael Pande-Rolfen (KS)

Innholdsfortegnelse

1.	INNLEDNING	4
1.1	BAKGRUNN	4
1.2	FORMÅL MED VEIKARTARBEIDET	5
2.	TILNÆRMING OG METODE	7
2.1	ORGANISERING AV ARBEIDET.....	7
2.2	METODE FOR GJENNOMFØRING	8
3.	DAGENS SITUASJON	12
3.1	AKTØRBILDET	12
3.2	KARTLAGTE INITIATIV.....	14
4.	MÅLBILDE OG PRIORITERTE FORBEDRINGSOMRÅDER	24
5.	HELDIGITAL SAMHANDLING.....	26
5.1	BEHOV	26
5.2	MÅLBILDE.....	26
5.3	ANBEFALTE TILTAK.....	26
6.	STRUKTURERT DATAGRUNNLAG	32
6.1	BEHOV	32
6.2	MÅLBILDE.....	32
6.3	ANBEFALTE TILTAK.....	32
7.	BRUKERVENNLIGHET	41
7.1	BEHOV	41
7.2	MÅLBILDE.....	41
7.3	ANBEFALTE TILTAK.....	41
8.	STØTTE OG OPPLÆRING	45
8.1	BEHOV	45
8.2	MÅLBILDE.....	45
8.3	ANBEFALTE TILTAK.....	45
9.	SMIDIG UTVIKLING.....	49
9.1	BEHOV	49
9.2	MÅLBILDE.....	49
9.3	ANBEFALTE TILTAK.....	49
10.	PRIS-, FINANSIERINGS- OG INSENTIVMODELLER	53
10.1	BEHOV	53
10.2	MÅLBILDE.....	53
10.3	ANBEFALTE TILTAK	53

11. BEGREPS- OG AKTØRLISTE.....57

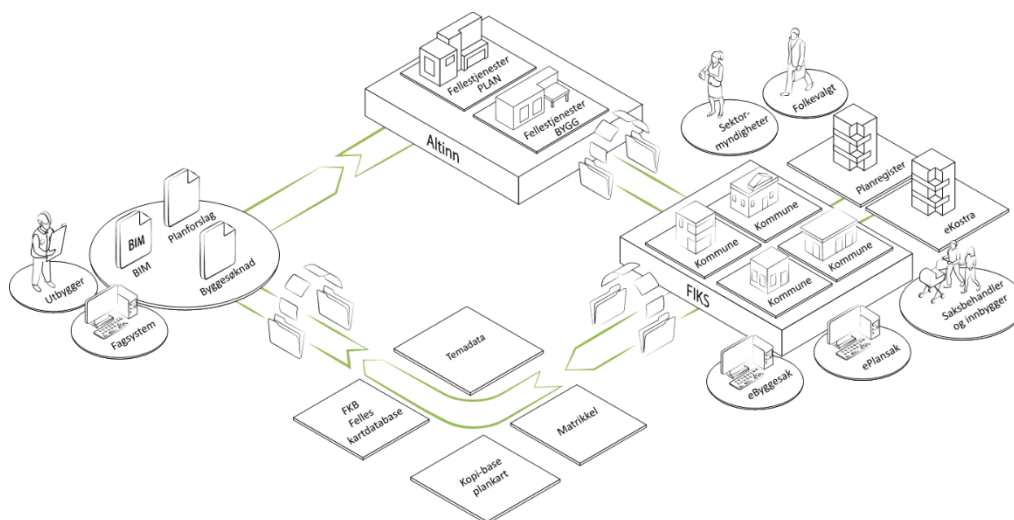
1. Innledning

1.1 Bakgrunn

Plan- og byggesaksprosessen danner grunnlaget for en av fastlands-Norges aller største næringer; bygg- og anleggsnæringen. Innbyggere og næringsliv forventer tilgang til arealer med avklarte formål og gode bygg. Gode og effektive tjenester har stor samfunnsmessig nytte ved at kommunene og bygg- og anleggsnæringen kan jobbe effektivt, samtidig som innbyggere og næringsliv sine interesser blir godt ivaretatt med gode muligheter til medvirkning i prosessene. Planprosessen er sentral i forhold til en bærekraftig utvikling og å legge til rette for oppnåelse av FNs bærekraftsmål om bærekraftige byer og samfunn. Geografisk informasjon er viktige grunnlagsdata både i plan- og byggesak, men også i en lang rekke andre tjenester i stat, kommune og privat næringsliv. Høy datakvalitet i kombinasjon med gode standarder for struktur og deling av geodata muliggjør effektiv informasjonsflyt og gode digitale tjenester.

For å lykkes med effektiv informasjonsflyt og gode digitale tjenester er det viktig med et tett samarbeid med de statlige aktørene. Prosjektene og initiativene må sees i sammenheng og koordineres på tvers av stat og kommune opp mot de behovene de skal løse og i samhandling med leverandørene. Viljen til å etablere et slikt samarbeid mellom stat og kommune oppleves som god.

Samtidig er det en erkjennelse av at omstillingsarbeidet lokalt i kommunene tar tid. Mange kommuner avventer å gå til anskaffelse av nye løsninger i påvente av at løsningene i markedet blir mer modne og at kommunene som allerede har tatt nye løsninger i bruk lykkes med å ta ut gevinster som forutsatt. Det er derfor et særlig behov for å se på hvordan arbeidet på området og løsningene rettet mot kommunene kan legge bedre til rette for at tempoet i realisering av gevinster i kommunene øker.

Figur 1: Økosystemet

1.2 Formål med veikartarbeidet

Det er behov for et felles veikart som løfter frem behovene for utvikling av digitale løsninger som trengs for å skape sammenhengende og brukerorienterte tjenester innen plan-, bygg- og geodataområdet. For å lykkes med det er det behov for å samkjøre initiativene og utviklingen på området og samtidig legge til rette for en likeverdig innflytelse mellom stat og kommune på beslutninger innenfor området. Veikartet skal skape forutsigbarhet og tydeliggjøre forventningene til leveransene fra de ulike aktørene, samtidig som veikartet skal legge til rette for å realisere gevinster med reduserte kostnader og risiko både for den enkelte kommune og offentlig sektor samlet sett.

Det pågår allerede en betydelig satsning på digitalisering i både kommunal og statlig regi. Arbeidet på bygg og geodataområdet har pågått i lengre tid, mens det på planområdet nå er startet på et betydelig løft. For å danne en felles oversikt over utgangspunktet som veikartet skal bygge på, er det behov for å kartlegge pågående og planlagte initiativ. Tiltakene i veikartet må hensynta disse og se helhetlig på tiltak og initiativ for å forenkle og fremme sammenhengende og brukerorienterte tjenester på området.

Det er behov for at veikartet analyserer de tiltakene som allerede er utført nasjonalt, men også lokalt i utvalgte kommuner for å avdekke hindringer og hvilke korrigerende tiltak som bør gjøres.

Områder som det er behov for at analyseres er:

- Hva hindrer fremdriften i omstillingsprosessene i kommunene og hvordan kan tempoet økes?
- I hvilken grad dekker de nasjonale fellesløsningene behovene som skal løses og stimulerer de til konkurranse der man ønsker private løsninger?
- På hvilke områder er det behov for tiltak for at det skal være lagt til rette for utvikling av gode sammenhengende tjenester?
- Hvordan kan utfordringen med at private bransjeløsninger ikke lykkes med å dekke behovene raskt nok, løses?

1.2.1 Prosjektets bidrag

Veikartet for plan-, bygg- og geodataområdet skal skape en god oversikt over de pågående og planlagte initiativene på området og avhengighetene mellom disse. Videre skal det samles inn innspill til ønsker og behov som bør dekkes i et fremtidsbilde. Gapet mellom fremtidsbildet og de kartlagte initiativene på området danner grunnlag for å utarbeide forslag til tiltak og initiativer som fremmer sammenhengende og brukerorienterte tjenester på området.

Det skal i tillegg gjøres en overordnet vurdering av de ulike aktørenes ansvar for å bidra til dette i et felles nasjonalt økosystem. Veikartet skal legge til rette for felles prioritering,

rekkefølge og tidfesting av de ulike tiltakene og initiativene, klargjøre forventninger til innføring og bruk av fellesløsninger, samt skape et tydeligere bilde for videre utvikling som grunnlag for styrket samarbeid med aktørene.

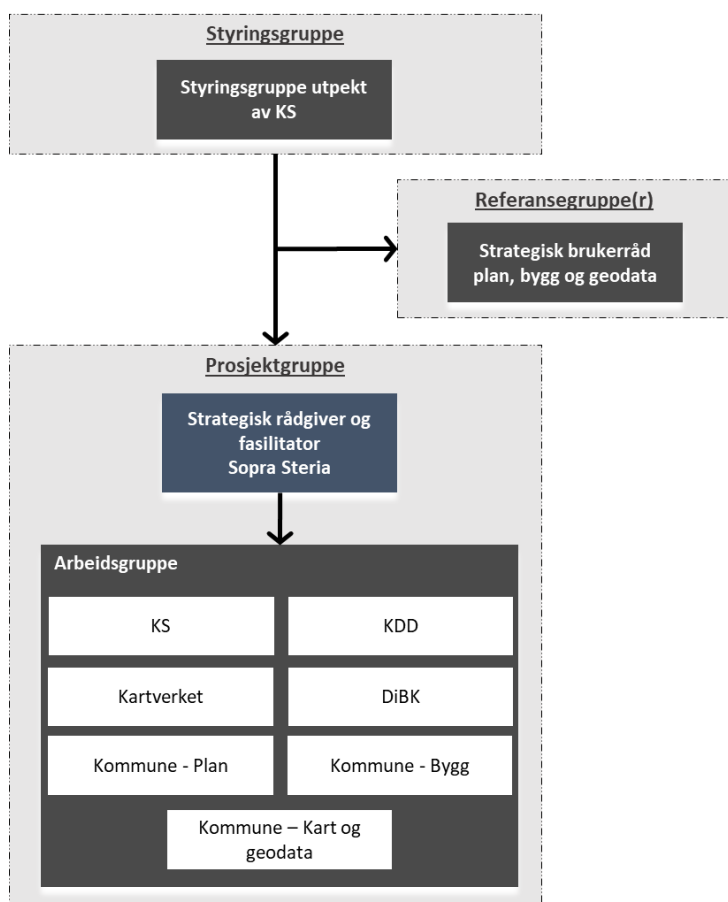
2. Tilnærming og metode

2.1 Organisering av arbeidet

Prosjektet har blitt gjennomført i tett samarbeid mellom kommunene og statlige aktører innenfor området. Det har vært innleid en strategisk rådgiver fra Sopra Steria til å lede gjennomføringen av arbeidet. Arbeidet har vært gjennomført i tett samarbeid med en bredt sammensatt arbeidsgruppe bestående av plan- og byggesaksrepresentanter fra flere kommuner sammen med representanter fra Kommunesektorens organisasjon (KS), Kommunal og distriktsdepartementet (KDD), Kartverket og Direktoratet for byggkvalitet (DiBK).

Deltakerne i arbeidsgruppen har vært delaktige i sentrale vurderinger underveis i prosjektet og har deltatt i relevante kartleggings- og prioriteringsworkshops. Arbeidsgruppen har bestått av 12 personer, hvor syv av disse var representanter fra kommune.

I tillegg ble det utpekt en styringsgruppe bestående av til sammen 7 aktører, to representanter fra KS og resterende representanter for ulike kommuner. Styringsgruppen har hatt ansvar for å godkjenne prosjektmandatet, drøfte og komme med innspill til funn underveis i kartleggingen og bidra til å sikre fremdrift i arbeidet gjennom å ha jevnlige møter.

Figur 2: Prosjektorganisering

Styringsgruppen har bestått av følgende personer:

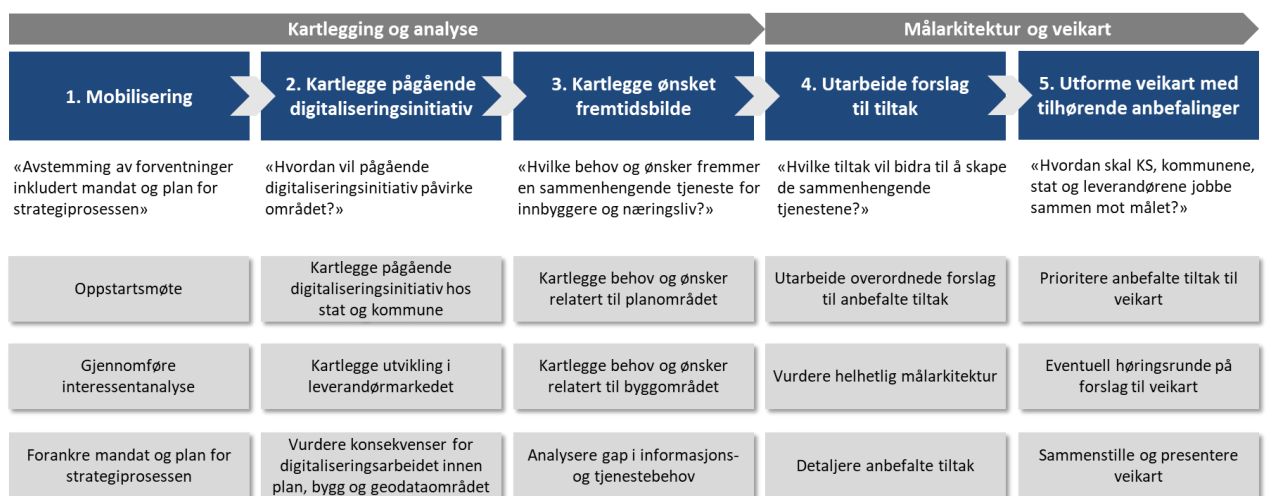
Heidi Liv Tomren (KS)
 Asbjørn Finstad (KS)
 Marte Helene Lie (Asker kommune)
 Ragna Fagerli (Trondheim kommune)
 Arne Magne Håvardstun (Bergen kommune)
 Ola-Eirik Klingen (Trondheim kommune)
 Kristin Barvik (Sandnes kommune)

Arbeidsgruppen har bestått av følgende personer:

Heidi Liv Tomren (KS)
 Michael Pande-Rolfsen (KS)
 Lars Mardal (Kartverket)
 Olaug Nesheim (DiBK)
 Trygve Valen (Klepp kommune)
 Mia Anette Prøsch Stilson (Trondheim kommune)
 Thomas Schulzki (Bodø kommune)
 Frank Olav Gauslå (Arendal kommune)
 Kristin Tandberg (Asker kommune)
 Roar Askeland (Bærum kommune)
 Hilde Johansen Bakken (KDD)

2.2 Metode for gjennomføring

Gjennomføringen av veikartarbeidet har vært inndelt i fem faser med tilhørende aktiviteter, fra innledende mobilisering og kartlegging til utforming av tiltak og veikart. Tilnærmingen er visualisert i figuren og nærmere beskrevet nedenfor:

Figur 3: Gjennomføringsplan

2.2.1 Mobilisering

Mobiliseringsfasen startet med en avstemming av forståelsen for oppdraget. Igjennom dialog og tett involvering av oppdragsgiver ble det avstemt hvilke behov og mål som lå til grunn og hvilken tilnærming det skulle tas for gjennomføringen av strategiprosessen.

Videre ble det gjennomført en interessentanalyse og utarbeidet en kommunikasjonsplan for å tidlig kunne avklare hvilke aktører som burde direkte involveres i prosessen, og hvilke aktører som kunne involveres gjennom høring, spørreundersøkelser eller utsendelse av informasjon. Involvering av berørte aktører var både en kritisk suksessfaktor samtidig som det ble ansett som en sterk driver av omfang i oppdraget. Ettersom plan, bygg og geodata gjerne treffer ulike avdelinger hos kommunene, som for eksempel plansaksavdeling, byggesaksavdeling og kart og oppmåling, ble det kartlagt aktuelle aktører innen flere avdelinger hos kommunene. Tilsvarende treffer de tre områdene ulike statlige myndigheter, slik som planavdelingen hos KDD, Direktoratet for Byggkvalitet og Kartverket, disse ble følgelig også inkludert i interessentanalysen og listen over aktører som skulle involveres. Samtidig er det en rekke aktører som har ulike interesser, eksempelvis innbyggere og næringsliv i form av eiere av eiendom, tiltakshavere, forslagsstillere, søkere, utførende m.m.. Tilsvarende er også leverandører av ulike fagsystemer og tilgrensende løsninger til området en viktig interessent og dermed også aktører som ble inkludert i arbeidet. Interessentanalysen dannet utgangspunktet for å vurdere hvem som skulle involveres og på hvilken måte.

Basert på den innledende avstemmingen og justeringer som følge av interessentanalysen, ble det utarbeidet et forslag til mandat og plan for strategiprosessen.

2.2.2 Kartlegge pågående digitaliseringsinitiativ

Kartlegging og dokumentasjonsinnhenting av pågående digitaliseringsinitiativ ble gjort både ved bruk av søk i åpne kilder og igjennom intervjuer. Det ble kartlagt pågående digitaliseringsinitiativ hos stat og kommune, herunder blant annet planene fremover for FIKS/FIKS IO, Fellestjenester Plan og Bygg, Nasjonal produktspesifikasjon for plan- og byggesaksbehandling, eKOSTRA, BIM, Nasjonal geodatastrategi og øvrige initiativer knyttet til de nasjonale felleskomponentene og arbeidet i Skate.

Med utgangspunkt i interessentanalysen og kommunikasjonsplanen ble det utarbeidet en struktur for intervjuene som skulle gjennomføres, hvor aktørene ble listet opp og kontaktet i prioritert rekkefølge. For å kvalitetssikre funnene fra intervjuene ble det utsendt en oppsummering til aktøren i etterkant som ga mulighet for å komme med korrigeringer og/eller supplerende informasjon. Parallelt ble det utarbeidet et dokument ment for å gi en oversikt over alle initiativene, med en kort beskrivelse av hva, hvem og hvorfor.

Innhentet dokumentasjon dannet grunnlaget for å vurdere hvilke konsekvenser de kartlagte digitaliseringsinitiativene kunne ha for digitaliseringsarbeidet innenfor plan-, bygg- og geodataområdet. Konsekvensene ble vurdert ut ifra kritikalitet, som grunnlag for videre utarbeidelse og prioritering av tiltak.

2.2.3 Kartlegge ønsket fremtidsbilde

Kartleggingen av ønsket fremtidsbilde ble kartlagt på tilsvarende måte som pågående initiativ, gjennom intervju av aktuelle aktører fra både kommuner, statlige aktører, leverandører m.fl. I tillegg bidro arbeidsgruppen i utarbeidelsen av ønsket fremtidsbilde gjennom workshops. I workshopene ble funn fra kartleggingsarbeidet presentert for arbeidsgruppen, deretter ble funnene drøftet sammen før aktørene i arbeidsgruppen kunne komme med egne innspill og tanker. Kartleggingen av ønsket fremtidsbilde inkluderte en kartlegging av både aktørens behov, ønsker og aktuelle utfordringer, dette for å avdekke mulige nye informasjons- og tjenestebehov som ikke dekkes av dagens løsninger. Som resultat av dette arbeidet ble det utarbeidet seks hovedgrupper av forbedringsområder (se kapittel 4) som ble utgangspunkt for videre arbeid med tiltak.

2.2.4 Utarbeide forslag til tiltak

Basert på de avdekte behovene og gapene til dagens systemlandskap og pågående digitaliseringsinitiativ, ble det utarbeidet forslag til tiltak for å realisere behovet. I denne prosessen var det viktig å vurdere eventuelle avhengigheter til de andre pågående digitaliseringsinitiativene, og om det var behov for å iverksette tiltak for å imøtegå avdekte konsekvenser som følge av de pågående initiativene. Arbeidsgruppen var delaktig i både utarbeidelsen, bearbeidelsen og prioriteringen av tiltakene gjennom flere arbeidsgruppemøter. Det ble utarbeidet tiltak for hver av de seks identifiserte forbedringsområdene, og for hvert tiltak ble gitt en beskrivelse, en begrunnelse og en tilknytning til utfordringer/gap innen området.

2.2.5 Utforme veikart med tilhørende anbefalinger

Da forslagene til tiltak var utarbeidet var grunnlagsarbeidet gjort, og det ble videre en jobb med å vurdere verdi og konsekvens av de ulike tiltakene opp imot hverandre for å få en samling med tiltak som bidrar til at plan-, bygg- og geodataområdet utvikles mot sine mål. Tiltakene ble så nummerert og strukturert i en tabellform som vist i kapittel 6, inndelt etter de seks forbedringsområdene. I tillegg til denne rapporten ble det også utarbeidet en presentasjon som skal gi en oversiktlig og overordnet fremstilling av arbeidet, herunder identifiserte utfordringer, målbilde for områdene og anbefalte tiltak. Det ble utarbeidet flere illustrasjoner for å understøtte budskapet og gi en bedre visuell fremstilling. For å skape god

forankring blant interessentene ble rapporten og presentasjonen sendt ut på en hørings-/innspill runde, i tillegg til at det ble holdt et siste arbeidsgruppemøte for å konkretisere og prioritere tiltak.

3. Dagens situasjon

3.1 Aktørbildet

Som en av fastlands-Norges største næringer treffer bygg- og anleggsnæringen en rekke ulike aktører, og ulike aktører vil følgelig også ha en innvirkning på næringen. Eksempelvis treffer plan, bygg og geodata gjerne ulike avdelinger hos kommunene, slik som plansaksavdeling, byggesaksavdeling og kart og oppmåling. Tilsvarende treffer de tre områdene ulike statlige myndigheter, slik som planavdelingen hos Kommunal og distriktsdepartementet (KDD), Direktoratet for byggkvalitet (DiBK) og Kartverket. Samtidig er det en rekke aktører som har ulike interesser, slik som innbyggere og næringsliv i form av eiere av eiendom, tiltakshavere, forslagsstillere, søkere, utførende m.m. Tilsvarende er også leverandører av ulike fagsystemer og tilgrensende løsninger til områder en viktig aktør på områdene.

For å sikre involvering av relevante og viktige aktører i dette arbeidet er det gjennomført en rekke intervjuer for å innhente deres innspill, ønsker og behov knyttet til digitaliseringsarbeidet på plan-, bygg- og geodataområdet. Aktørene kan overordnet kategoriseres etter fire hovedområder: kommuner, statlige aktører, leverandører og rådgivere. For hver av de fire hovedområdene er det gjennomført flere intervjuer med ulike aktører for å danne et godt helhetsbilde og sikre at alle sider er representert i arbeidet.

Kommuner

Dagens situasjonsbilde for kommunene kjennetegnes av at mange kommuner planlegger eller har iverksatt en anskaffelse av fagsystem for digital byggesaksbehandling (eByggesak). Kommunene opplever at anskaffelsesprosessen er krevende, utvikling av nye løsninger tar lang tid og leveransene ofte blir forsinket. Flere peker på at leverandørene har utfordringer med å oppfylle kravene i nasjonal produktspesifikasjon. Det er samtidig store forskjeller i hvordan kommunene er organisert, særskilt mellom små og store kommuner resulterer dette ulike behov. Det er derfor viktig med fleksibilitet i systemene.

Det er også utfordringer i dag knyttet til KOSTRA-rapportering, hvor krav til rapportering til KOSTRA medfører veldig u hensiktsmessig måte å registrere saker i eByggesak. I sum oppleves det vanskelig for kommunene å få realisert de store gevinstene ved løsningene slik de og tjenestene i økosystemet foreligger i dag, og flere kommuner har undervurdert hvor krevende overgang til nye løsninger og arbeidsprosesser er. Mange kommuner melder allikevel at de er positive til arbeidet og har tro på at gevinstene vil kunne hentes ut når samspillet mellom eByggesak og økosystemet blir bedre.

Statlige aktører

De statlige aktørene har iverksatt og gjennomført en rekke digitaliseringsinitiativ på området

(ref. delkapittel 3.2). Det meldes at det er et omfattende arbeid for å få dataeiere til å tenke brukerrettet og å fokusere på verdi for sluttbruker fremfor 100 % korrekthet på data. Det er opplevd som utfordrende å koordinere kommunene, og at det er særlig mot kommunene at fremdriften går sakte. Årsaker til dette er blant annet at kommunene opplever for lav nytteverdi ved de nye løsningene som følge av at løsningene fra leverandørene enda ikke er fullverdige og sjekklister opplevs tungvinte. Det har vært gjennomført noen pilotprosjekt med utvalgte kommuner som har gitt gode erfaringer, hvor hele økosystemet har blitt utviklet og prøvd ut i takt.

En annen utfordring, som preger dagens situasjonsbilde for de statlige aktørene, handler om finansiering. På områder hvor det ikke finnes statlige stimuleringsmidler opplevs det at fremdriften er svak. Flere påpeker også at de nasjonale fellesløsninger er kostbare i bruk og at eksempelvis finansiering via DigiFin blir kostbart når tjenesten skal tas i bruk og investeringen skal tilbakebetales.

Leverandører

Leverandørene etterlyser større forutsigbarhet knyttet til utvikling av tjenester, standarder, priser m.m. Det trekkes spesielt frem at kravene i produktspesifikasjonen er krevende med flere krav i NPS 3.0 som ikke er mulig å innfri i dagens økosystem. Leverandørene peker på at det er krevende at det ikke er gode alternativer til å akseptere å levere 100% på samtlige krav i nasjonal produktspesifikasjon i anskaffelsene som gjennomføres.

Det er også en utfordring at kommunene ikke har økonomi til å gjøre anskaffelser, og at de har trege budsjettprosesser som utsetter anskaffelser/utrullinger ytterligere. Etterspørselen på særlig knyttet til byggesaksområdet opplevs i dag som god, mens markedet knyttet til planområdet isolert sett nok er vesentlig mer begrenset. Leverandørene ønsker gjerne sterkere insitamenter for at søkere tar i bruk nye løsninger og ser gjerne at det gis pålegg om bruk av digitale standarder.

Sluttbruker

Det er uttrykt et ønske om saksinnsyn fra sluttbrukere for kommune Norge. Også i dette tilfellet er det store forskjeller mellom kommunene, det fungerer godt i noen og mindre godt i andre. Det er et ønske om en lik tjeneste i alle kommuner og herunder like tilganger, og at bestemmelser blir automatisk registrert i systemene. Gamle reguleringsplaner opplevs som en stor risiko i hverdagen, særlig for eksempelvis utbyggere grunnet store usikkerheter og tolkninger. En av de områdene som søkere peker på som mest krevende for eier/byggherre å forstå er hvilke bestemmelser som gjelder for en eiendom, særlig der hvor bestemmelser i kommuneplanens arealplan går foran reguleringsbestemmelsene i gamle detaljplaner og omvendt. Mange glemmer helt å sjekke kommunens arealplaner og forstår ikke at bestemmelsene i den gjeldende detaljreguleringen ikke kommer til anvendelse. Videre er

digitale søknadsløsninger med digital tilgang til arkiv i kommunene i kombinasjon med digital toveiskommunikasjon et uttrykt ønske for fremtiden.

3.2 Kartlagte initiativ

Gjennom kartleggingsprosessen er det identifisert en rekke gjennomførte, pågående og planlagte digitaliseringsinitiativ innenfor plan-, bygg- og geodataområdet. Dette er initiativ som både kan ha gitt grunnlag for nåsituasjonen og målbildet innenfor plan, bygg og geodataområdet.

For hvert initiativ er det kartlagt hvem som er initiativtaker, hvilken verdi de tilfører og hvordan de henger sammen. Initiativene er presentert i en oppsummerende form og er derfor ikke uttømmende, men formålet er å gi en forståelig beskrivelse av initiativene hver for seg og i det store bildet.

3.2.1 Planrelaterte initiativer

I-1. Pilot: Drømmeplan	
Eies av	KDD. Utføres av Direktoratet for Byggkvalitet (DiBK) på bestilling fra KDD. Gjennomføres i samarbeid med KS, leverandører av forvaltningssystemer og kommunene.
Beskrivelse	Rettet mot innbyggere som skal søke om byggetillatelse. Fire kommuner på drømmeplan: Ål, Hemsedal, Åfjord, Fredrikstad.
Bidrag/ verdi	Drømmeplan er et prosjekt som skal gjøre planbestemmelsene i kommunen enklere å lese og forstå for innbyggerne. Det skal redusere behovet for rådgivning om plan, og dermed effektivisere plan- og byggesaksprosessen. Mål: å utarbeide veiledningsmateriell med beste praksis for kommuner som ønsker å omarbeide eksisterende reguleringsplaner til «drømmeplaner».
Avhengighet til andre initiativ	Videreføring av et pilotprosjekt i Sandnes kommune. Relatert til Fellestjenester Plan.

I-2. Pilot: Fellestjenester Plan	
Eies av	KDD. Utføres av Direktoratet for Byggkvalitet (DiBK) på bestilling fra KDD. Gjennomføres i samarbeid med KS og Kartverket. 12 kommuner er representert i en referansegruppe.
Beskrivelse	<p>Det er etablert en valideringstjeneste i pilot der reguleringsplanforslag blir sjekket mot krav i regelverket.</p> <p>Pilotprosjekt gjennomført i 2020 og 2021 som har tilrettelagt en løype for innsending av private planforslag til kommunene. Det er rettet mot forslagsstillere og kommunenes saksbehandling. Det er 6 pilotprosjekter på gang i samarbeid med forslagsstillere, systemleverandører og kommuner.</p> <p>Videre steg er å tilrettelegge for overgang til SOSI-plan 5.0 som standard. Videre pilotering gjennomføres i 2022. Skal også stimulere markedet før løsninger av forvaltningssystemer/ePlansak for kommunene til å tilpasse sine systemer til ny standard.</p> <p>Nasjonale sjekklister for planprosessen er under utvikling og det er laget en konverteringsrutine mellom fagstandard Plan 5.0 og 4.5.2, som gjør at både kommuner og private planleggere raskt kan få på plass gode kontrollrutiner ved nye planforslag (kart og planbestemmelser).</p>
Bidrag/ verdi	<p>Har som formål å tilrettelegge for automatisk kontroll av reguleringsplanforslag før innsending til kommunene og gjennom dette heve kvaliteten på planene og effektivisere planprosessene.</p> <p>Fellestjenester PLAN og Fiks-plattformen er tjenesteplattformer som kan bidra til flere (delvis/helt) automatiserte og standardiserte deler av planprosessen.</p>
Avhengighet til andre initiativ	Fellestjenester Bygg, Altinn/KS meldingsformidling,.

I-3. FIKS Plan	
Eies av	KS. Utvikles med midler fra DigiFin (lån), Kartverket og KDD

Beskrivelse	<p>Inngår som en av 5 arbeidspakker i prosjektet FIKS GeoIntegrasjon</p> <p>Fiks Plan er en modernisering av GI Plan 1.1 og er det nye grensesnittet som skal benyttes når kommunene skal sette opp kommunikasjonen med kommunens planregister og mellom et fagsystem/forvaltningsløsning og planregister.</p> <p>Grensesnitt mellom ePlansak og Planregisteret, skal brukes når kommunen skal sette opp kommunikasjonen med kommunens planregister og mellom et fagsystem og planregister. Utvikles i ny versjon hvor Norkart og Norconsult har vært tett involvert som leverandør av planregister, mens TietoEvry og Sikri har vært tett involvert som leverandør av eByggeSak og ePlanSak.</p>
Bidrag/ verdi	<p>Grensesnittet er sentralt i forhold til å støtte opp under kravene i den nasjonale produktspesifikasjonen for plan- og byggesak (NPS 3.0). Det tilrettelegger for at kommunene kan benytte ulike leverandører når det gjelder de tradisjonelle sak/arkivleverandørene, fagsystem som eByggeSak/ePlanSak og kommunalt planregister.</p>
Avhengighet til andre initiativ	<p>NPS, Fellestjenester Plan og Fiks Protokoller.</p>

I-4. «Varsel om planstart»	
Eies av	<p>KDD. Sluttbrukerløsning utarbeidet av Norconsult og Ambita, tjenesteplattformen via Altinn etablert av DiBK. Norkart har også en sluttbrukerløsning i drift.</p>
Beskrivelse	<p>Initiativet gikk i produksjon januar 2021. Store forskjeller på dette og Nabovarsel (byggesiden), men også mye likt.</p> <p>Er et system/tjeneste i Altinn, som kommersielle leverandører kan basere tjeneste til sine kunder på.</p> <p>Berørte naboer skal varsles om oppstart av planprosess for nye reguleringsplaner og gis mulighet til å komme med innspill. I oppstartfasen er det den som utarbeider planen som er ansvarlig for varsling og benytter denne tjenesten. I høringsfasen og når planen er vedtatt, er dette Planvarslig skal skje minst tre ganger: i oppstartsfasen, i</p>

	høringsfasen og når planen er vedtatt kommunens ansvar. De benytter ikke denne tjenesten i dag.
Bidrag/ verdi	Forslagsstillere sparer tid og kostnader forbundet med varsling.
Avhengighet til andre initiativ	Bygger på tjenesteplattformen Fellestjenester Bygg.

I-5. Fagstandard Plan 5.0	
Eies av	KDD eier fagstandarden og produktspesifikasjonen. Kartverket er utførende med medvirkning av Norkart, Norconsult, Geodata m flere.
Beskrivelse	<p>Ny fagstandard for PLAN. KDD har ansvaret, har holdt på i 5 år med å lage 5.0 versjonen. Hovedelementer er overgang til GML formatet, og mulighet for volumelementer samt kobling mot planbestemmelsene.</p> <p>Skal lages nasjonale produktspesifikasjoner:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Reguleringsplanforslag 2. plangrense for planlegging igangsatt 3. planregister 4. vedtatte planer 5. forenkla endring av reguleringsplan 6. kommuneplan <p>De to første er nær å være ferdigstilt. Arbeidet foregår i tett samarbeid med pilotprosjektet Fellestjenester PLAN.</p>
Bidrag/ verdi	Mer selvbetjening og automatikk (søk og sak), færre mangelfulle planinnsendelser, grunnlag for individuell plan per eiendom (ref. Drømmeplan). Redusert tid til kvalitetssikring av planforslag for forslagsstillere, redusert tid for kommunen til kontroll av formelle krav. Redusert kapitalbinding for BAE næringen. Medbestemmelse i planprosesser for involverte parter. Bedre beslutninger i kommunen.
Avhengighet til andre initiativ	Fellestjenester Plan, ePlansak, eByggesak, FIKS Plan

I-6. «Pilotering forslagsbase og planregister»	
Eies av	KS. Tre FOU-prosjekt som er inngått med Norkart, NOIS og Geodata.
Beskrivelse	<p>FoU-prosjekter for å pilotere utvikling og bruk av forslagsbaser og planregister. Målet med pilotene er å gi kommunene, leverandørmarkedet og nasjonale myndigheter / organisasjoner konkrete erfaringer i håndtering av planforslag gjennom planprosess og fram til endelig vedtak i hhv. forslagsbase og planregister. Erfaringene er tenkt å ligge til grunn for</p> <ul style="list-style-type: none"> nødvendige justeringer i nasjonale standarder og spesifikasjoner utvikling av støttesystemer etablere et grunnlag for veiledningsmateriell og videreutvikling av anskaffelsesgrunnlag/nasjonal produktspesifikasjon stimulere kommuner til å anskaffe nye løsninger og leverandører til å utvikle disse
Bidrag/ verdi	Raskere implementering av nye løsninger i kommunene som kan utnytte de mulighetene som ligger i mottak av strukturerte planforslag inkl 3D gjennom FtP.
Avhengighet til andre initiativ	Bygger på tjenesteplattformen Fellestjenester Bygg, NPS 3.0 og arbeidet med SOSI Plan 5.0.

3.2.2 Byggrelaterte initiativer

I-6. Fellestjenester Bygg	
Eies av	DiBK. Gjennomføres i samarbeid med KS og kommunene. I tillegg er leverandørene (både søknadsleverandører og fagsystemleverandører i kommunene), SSB, Arbeidstilsynet og SVV involvert. Flere myndigheter vil involveres etter hvert.
Beskrivelse	<p>Fellestjenester BYGG er en digital regelverks- og tjenesteplattform som kontrollerer og sender inn byggesøknader til riktig kommune. Tjenesteplattformen benytter en rekke nasjonale løsninger, blant annet Altinn. Det er 17 leverandører som har tjenestekonsesjon om å knytte</p>

	<p>seg til plattformen i dag, se detaljer under private byggesøknadsløsninger.</p> <p>Tjenesten er godt etablert, med god trafikk på den digitale motorveien. Over 50% av profesjonelle søknader sendes gjennom de digitale løsningene i dag.</p>
Bidrag/ verdi	<p>Fellestjenester BYGG er en del av DiBK sin strategi for en digital byggesektor: Strategien for Fellestjenester BYGG. Langsiktige mål er blant annet selvbetjeningsløsninger for alle søknader om byggetillatelse, at all kommunikasjon i byggesaksprosessen går digitalt og at regelverket støtter automatisk regelsjekk på egnede deler av byggesøknaden.</p>
Avhengighet til andre initiativ	<p>Benytter Altinn/KS FIKS Meldingsformidling.</p>

I-7. Private byggesøknadsløsninger	
Eies av	<p>Leverandørene. Følges opp igjennom tjenestekonsesjon med DiBK for bruk av Fellestjenester Bygg.</p>
Beskrivelse	<p>Det er 17 leverandører som har tjenestekonsesjon i dag. Av disse er det 6 leverandører som tilbyr søknadsløsninger, delvis i samarbeid. Det er også 3 leverandører av eByggesaks-løsninger til kommunene som har konsesjon. Over 50% av profesjonelle søknader sendes gjennom de digitale løsningene i dag. Nabovarsel løsningen: har vært en suksess.</p> <p>Alle søknadsleverandørene tilbyr løsninger for profesjonelle. Det er kun Norkart som i dag tilbyr søknadsløsning for privatpersoner, men det er flere som ønsker å tilby dette etter hvert.</p>
Bidrag/ verdi	<p>Byggesøknadsløsningene er en viktig del av økosystemet, både som den primære verktøyet for sluttbrukerne og som grunnlag for digitalt strukturert informasjon inn til saksbehandlingsprosessen.</p>
Avhengighet til andre initiativ	<p>Benytter Altinn/KS FIKS Meldingsformidling og Fellestjenester Bygg</p>

I-8. Eiendomssak	
Eies av	DiBK og Kartverket
Beskrivelse	Håndtere delesaker som håndteres iht. bygningsdelen av plan- og bygningsloven. Samarbeid mellom DiBK og Kartverket, enighet om hva det skal inneholde. Stort potensiale for automatisering.
Bidrag/ verdi	
Avhengighet til andre initiativ	Kan medføre behov for en oppdatering av nasjonal produktspesifikasjon (NPS) i regi av KS.

I-9. Utvikling av matrikkelsystemet	
Eies av	Kartverket og KS
Beskrivelse	Kartverket og KS har sammen kartlagt utfordringene med dagens bygningsdel i matrikkelen. Det er anbefalt at matrikkelen og spesielt bygningsdelen moderniseres. Det er foreslått en ny datamodell for bygningsdelen. KS og Kartverket har også innledet et samarbeid der man gjennomgår ulike strategier og løsninger for egenrapportering i matrikkelen, men også tilgang til et nasjonalt api og bruk av Fiks-plattformen for å redusere kommunenes avhengighet av private matrikkelkopier. Samarbeidet omfatter også gjennomgang og utvikling av dataflyt fra byggesaksbehandling til matrikkelføring.
Bidrag/ verdi	Økt kvalitet på det som legges i matrikkelen, blant annet økt fullstendighet, mer lik registrering osv.
Avhengighet til andre initiativ	Avhengig av Kartverkets planer for modernisering av matrikkelsystemet og arbeidet med bruk og tilgang til data fra ulike kilder.

I-10. Pilot: BIM som del av byggesak (ByggesaksBIM)	
Eies av	DiBK. DiBK har utarbeidet en spesifikasjon av krav til 3D-data som kan følge byggesøknaden, såkalt byggesaksBIM.
Beskrivelse	En rekke utbyggere har pekt på utfordringene som eksisterer når de utvikler tiltaket digitalt og BIM av tiltaket skal konverteres til pdf for innsending til kommunen. Det ligger store gevinster for både kommunen og utbygger om også selve tiltaket kan sendes over til kommunen som strukturerte data i form av en BIM og at videre dialog skjer med utgangspunkt i BIM. DiBK har utviklet en «byggesaksBIM» for dette formålet, men av ulike årsaker er ikke denne blitt tatt i bruk ved innsending av byggesøknader via FtB. Kommunene og de fagløsningene som benyttes (eByggeSak) er heller ikke forberedte på bruk av denne type data. På samme måte som for innsending av planforslag, er det behov for ulike tiltak som sikrer at byggesaksBIM inngår som en naturlig del av det datagrunnlaget som oversendes kommunene i en byggesøknad. Tiltaket omfatter en gjennomgang av gjeldende regelverk mht hjemmel, dagens standard for byggesaksBIM og andre tiltak som sikrer at dette datagrunnlaget gjenbrukes i den kommunale saksbehandlingen.
Bidrag/ verdi	Bidrar til en mer effektiv dialog mellom utbygger og kommunen som saksbehandler. Datagrunnlaget kan også gjenbrukes til oppdatering av matrikkel og FKB. I tillegg har ulike prosjekter vist nytteverdien av BIM og 3d verktøy i saksbehandlingen. For naboer vil også 3D bidra til økt forståelse av konsekvensene ved det foreslåtte tiltaket.
Avhengighet til andre initiativ	Er avhengig av tiltak hos DiBK/KDD mht regelverket og FtB. Tilsvarende må KS og kommunene sikre at NPS er oppdatert med krav som sikrer at fagsystemene kan utnytte de fordelene som ligger i bruk av byggesaksBIM og på denne måten gi gevinster i saksbehandlingen.

3.2.3 Felles initiativer på tvers av plan- og byggesak

I-10. Nasjonal produktspesifikasjon – ePlansak og eByggesak (NPS)	
Eies av	KS. Utviklet i samarbeid med fagressurser fra kommuner, KDD, DiBK, Kartverket og SSB.

Beskrivelse	<p>NPS har som formål å etablere en nasjonal standard som angir minimumskrav til kommunale planregistre og fagsystem for plan- og byggesaksbehandling i norske kommuner.</p> <p>ePlanSak og eByggeSak er en ny felles produktspesifikasjon (versjon 3.0) som kommunene kan benytte når de skal digitalisere plan- og byggesaksprosessen.</p>
Bidrag/ verdi	<p>Hensikten er å styrke kommunene i dialog med leverandørene. Produktspesifikasjonen skal tilrettelegge for at markedet utvikler og tilbyr planregister og fagsystem for plan- og byggesaksbehandling som «hylleware».</p> <p>Tilrettelegge for likere saksbehandling.</p>
Avhengighet til andre initiativ	<p>Produktspesifikasjonen skal legge til rette for alternative løsninger i markedet, som støtter mottak og bruk av strukturerte data fra Fellestjenester PLAN og BYGG. Krav om støtte for ulike protokoller i Fiks Protokoller er en integrert del av NPS.</p>

I-11. FIKS-plattformen

Eies av	KS.
Beskrivelse	<p>KS har i oppdrag å samordne digitaliseringsarbeidet i kommunal sektor, og Fiks-plattformen skal bidra til dette. Den enkelte kommune og fylkeskommune velger selv hvilke digitale fellestjenester og felleskomponenter de ønsker å ta i bruk.</p> <p>Digitale fellestjenester på Fiks-plattformen:</p> <p>I-11.1: Fiks Arkivering (arbeidspakke X): Anbefalt grensesnitt når kommunen skal sette opp kommunikasjonen mellom et fagsystem og en arkivløsning. Grensesnittet er sentralt ifm. Å støtte opp under kravene i den nasjonale produktspesifikasjonen for plan- og byggesak.</p> <p>I-11.2: Fiks Plan (arbeidspakke X): Fiks Plan er en modernisering av GI Plan 1.1 og det nye grensesnittet som skal benyttes når kommunen skal sette opp kommunikasjonen med kommunens planregister og mellom et fagsystem og planregister.</p>

	<p>I-11.3: Fiks Matrikkelføring (arbeidspakke X): Er et grensesnitt for å overføre datagrunnlaget fra saksbehandlingen i eByggeSak til matrikkelføring.</p> <p>I-11.4: Fiks arkiv byggesak: Grensesnitt som tilrettelegger for innsyn i kommunale plan- og byggesaksarkiv når disse er strukturert med metainformasjon i tråd med ArkivLett-standarden.</p> <p>I-11.5: ArkivLett standarden: En nasjonal veileder/standard for metadata som anbefales påført dokumenter ved akivering i plan- og byggesaker.</p> <p>I-11.6: Fiks IO – kanal for sikker maskin-til-maskin integrasjon. Her legges det også opp til at meldingene blir standardiserte og kan sendes på eFormidling.</p> <p>I-11.7: Fiks MinSide: En portal for de innbyggerrettede tjenestene på Fiks-plattformen. Innbyggerne kan blant annet lese digital post til og fra kommunen eller fylkeskommunen, se eiendomsinformasjon, byggesaker og gå videre til andre nasjonale tjenester.</p> <p>SvarInn/SvarUt: Digitale meldinger for kommuner og andre virksomheter som bruker FIKS meldingsformidler</p>
Bidrag/ verdi	Formål å hjelpe kommuner og fylkeskommuner med å digitalisere sine tjenester raskere, øke kvaliteten på tjenestene og digitalisere for lavere kostnader.
Avhengighet til andre initiativ	

4. Målbilde og prioriterte forbedringsområder

Som et resultat av det omfattende kartleggingsarbeidet bestående av flere intervjuer, arbeidsgruppemøter og styringsgruppemøter, er det utarbeidet to hovedgrupper av forbedringsområder; funksjonelt målbilde, samt arbeidsmetoder og samhandling.

Funksjonelt målbilde handler om ny eller endret funksjonalitet i økosystemet for å understøtte målbildet, mens arbeidsmetoder og samhandling peker på endringer i måten det jobbes med utviklingen av økosystemet på og forslag til nye arbeidsmetoder og samhandling som det antas at vil bidra til bedre realisering av målbildet.

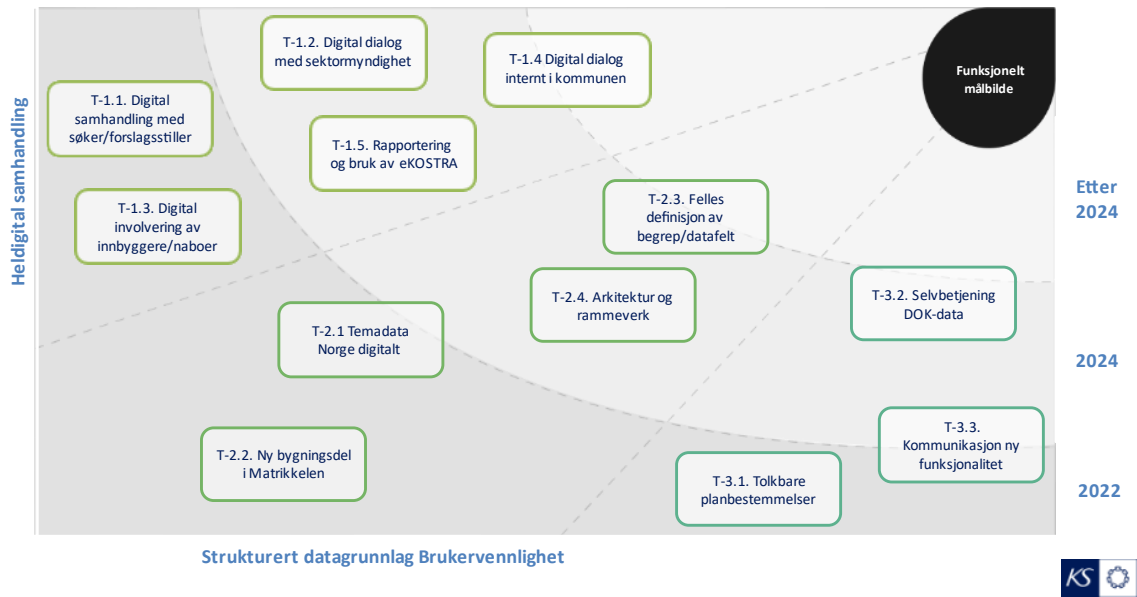
Tiltakene og prioritering av tiltakene er å forstå som milepæler/overordnet handlingsplan som må oppdateres løpende tilpasset utviklingen innenfor de ulike innsatsområdene. Tiltakene er plassert inn i «målkartene» under.

Under hver av de to hovedgruppene er det tre prioriterte forbedringsområder. For funksjonelt målbilde er forbedringsområdene kategorisert som følger:

- Heldigital samhandling
- Strukturert datagrunnlag
- Brukervennlighet

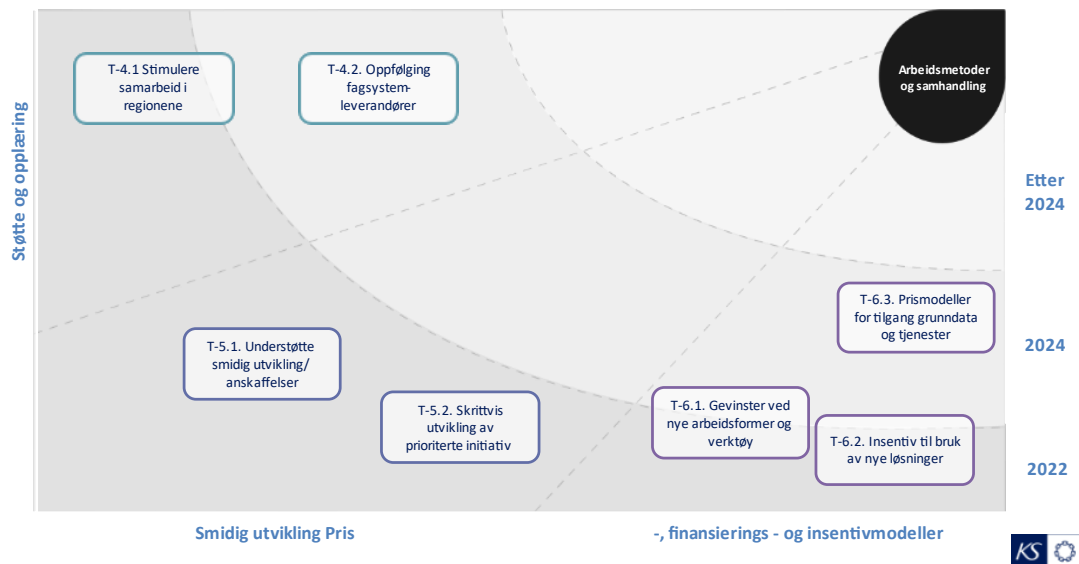
Funksjonelt målilde

For arbeidsmetoder og samhandling er forbedringsområdene kategorisert som følger:

- Støtte og opplæring
- Smidig utvikling
- Pris-, finansierings- og insentivmodeller.

Arbeidsmetoder og samhandling

For hvert av de seks områdene er det utarbeidet forslag til tiltak for å nå ønsket målilde.

5. Heldigital samhandling

5.1 Behov

Det er identifisert behov for bedre støtte for heldigital samhandling innen plan-, bygg- og geodataområdet. Mellom søker/forslagsstiller og kommunen er det som følge av svak støtte for digital dialog en omfattende e-postkorrespondanse mellom søker/forslagsstiller og kommunen underveis i behandlingen av en byggesak eller plansak. For kommuner i dialog med sektormyndigheter er det i dag stor grad av manuell oversendelse. Det er utarbeidet digital løsning for oversendelse (FIKS og eFormidling), men det avhenger av at både kommuner og sektormyndigheter tar nye løsninger i bruk. En utfordring er også at sektormyndigheter forstår i varierende grad hvilken rolle de har i saken. Videre er det identifisert utfordringer knyttet mot øvrige instanser i kommunen, både for søker og saksbehandler. Plan- og byggesak oppleves å være en egen øy i kommunen når de ikke er på samme sak/arkivsystem som øvrige deler av kommunen.. Herunder er det utfordringer knyttet til politisk behandling, VA-data m.m. For naboer og andre interessenter er det identifisert utfordringer relatert til innsyn og forståelse av prosessen.

5.2 Målbilde

Søker/forslagsstiller, kommune, sektormyndighet, statsforvalter, innbygger/næringsliv m.fl. kan samhandle heldigitalt i plan og byggesaksprosessen. Heldigital samhandling ivaretas gjennom tilgjengelige tjenester i markedet som understøttes av tjenester tilgjengeliggjort gjennom nasjonale fellesløsninger, og som dermed erstatter tidligere utveksling av dokumenter. En standardisert plan- og byggesaksprosess på tvers av kommunene og på tvers av forvaltningsnivå ivaretar digital samhandling innenfor økosystemet. Samhandlingen er understøttet av nasjonale veiledere, digitale sjekklister m.m. på nasjonale tjenesteplattformer. Grunnlaget er åpent og transparent for alle parter.

5.3 Anbefalte tiltak

T-1.1 Etablere strukturert digital dialog internt i kommunen	
Beskrivelse	Tiltaket omfatter en gjennomgang av dagens situasjon/utfordringer knyttet til en mer strukturert dialog internt i kommunene som del av plan- og byggesaksprosessen. Tilsvarende som for samhandling med

	<p>sektormyndigheter, vil Fiks-plattformen med Fiks IO og protokoller kunne understøtte digital samhandling og deling av strukturerte data mellom ulike systemer og avdelinger innenfor kommunen. Tiltaket må se nærmere på dette.</p> <p>Det er behov for en nærmere gjennomgang av ønsket brukerreise for å dokumentere brukerbehovene som skal løses. I neste omgang må man se på tiltak som allerede er igangsatt i for å vurdere hvordan f.eks Fiks matrikkelføring, Fiks Politisk behandling og Fiks Plan kan utnyttes i dette arbeidet.</p> <p>Også på dette området kan det være behov for veiledningstjenester, sjekklister og tilgang til relevant datagrunnlag som støtter opp under en digital dialog.</p> <p>Tiltaket bør sees i sammenheng med tiltak T-1.2 og 1.3.</p>
Begrunnelse	Redusert saksbehandlingstid og bedre kvalitet på saksbehandlingen.
Tilknytning til utfordring/gap	Bedre dialog med innbygger/næringsliv og bedre tilrettelagte tjenester.
Tilknytning til kartlagte initiativer	
Ansvarlig for tiltaket	KS/Kommunene

T-1.2 Videreutvikle digital samhandling med søker/forslagsstiller i plan- og byggesaksprosessen

Beskrivelse	<p>Dette tiltaket må ta utgangspunkt i hele plan- og byggesaksprosessen. Utvikle flere fellestjenester som understøtter digital dialog med involverte aktører i plan og byggesaksprosessen. Tiltaket skal blant annet sikre at nødvendig arkivering gjøres direkte fra dialogløsningene. Tiltaket skal ta utgangspunkt i en omforent “drømmereise” som angir mer konkret hva som skal oppnås og hvilke fellestjenester som evt må utvikles for å understøtte gode private løsninger i markedet. Tiltaket må bygge videre på det igangsatte arbeidet med FtPB. Dibk har blant annet igangsatt eget prosjekt for å se på endring av byggesaksforskriften § 5-4 om hva en søknad skal inneholde. Dette må sees i sammenheng med initiativ som er tatt når det gjelder tilgang til byggesaksBIM i byggesaken. NVE har f.eks utviklet en løsning med</p>
--------------------	---

	automatiserte høringssvar som sjekker om utbyggingsområdet er i konflikt med NVE sine datagrunnlag.
Begrunnelse	I dag sendes tekstdokumenter og filer frem og tilbake mellom ulike aktører, i kombinasjon med en omfattende korrespondanse via telefon og e-post. Dette fører til merarbeid for alle parter, og uhensiktsmessig ressursbruk. Ved innsending av planinitiativ bør det automatisk opprettes «ett dokument», planforslaget, som følger saken fra start til slutt, som planmyndighet og plankonsulent/forslagsstiller kan samarbeide og samskrive i. Versjonsh�ndtering for arkiv (kanskje kunne klikke seg mellom versjoner enkelt).
Tilknytning til utfordring/gap	Det må etableres en leverandøruavhengig inngangsportal for planforslagene.
Tilknytning til kartlagte initiativer	I-2: Fellestjenester Plan I-6: Fellestjenester Bygg FIKS Protokoll
Ansvarlig for tiltaket	

T-1.3 Etablere strukturert digital dialog mellom kommune og sektormyndighet

Beskrivelse	<p>Fellestjenester Plan er under etablering på tilsvarende måte som fellestjenester Bygg. KS tilbyr Fiks-plattformen med Fiks IO og protokoller som understøtter digital samhandling mellom ulike systemer innenfor økosystemet. Disse to plattformene er sentrale for å utvikle digital dialog mellom kommune, statsforvalter og sektormyndighet fremover.</p> <p>Første steg er å bevisstgjøre kommunene og sektormyndighetene om de mulighetene og verdiene som ligger i å utnytte løsningene og grensesnitt (protokoller) som er tilgjengelige i dag.</p> <p>Det skal utvikles og tilrettelegges veiledningstjenester, sjekklister og tilgang til relevant datagrunnlag som støtter opp under en digital dialog mellom den enkelte kommune, statsforvalter og sektormyndigheter som skal involveres i en sak.</p>
--------------------	---

	<p>Det skal også utvikles tjenester som sikrer partene tilgang til de samme dokumentene og kartløsningene – mao tjenester som sikrer innsyn, deling og muligheter for å gi innspill på samme datagrunnlag.</p> <p>Behov for nye protokoller (FIKS-plattformen) og bruk av Fellestjenester plan og bygg som ivaretar samhandling mellom kommune og sektormyndighet må vurderes (arkitektur avklares) som del av tiltaket.</p>
Begrunnelse	<p>Samhandling med sektormyndighet er i dag tidkrevende på grunn av veldig manuelle prosesser for utveksling av dokumentasjon. Uttalelsene kommer tilbake i form av dokumenter som ofte krever betydelig bearbeiding for å kunne vurderes og formidles videre til søker/forslagsstiller.</p> <p>Samtidig er det en rekke eksempler på at sektormyndigheter gir uttalelser om forhold som ligger utenfor den aktuelle sektormyndighet sitt myndighetsområde. Dette medfører i dag betydelig ekstraarbeid for kommunene å håndtere.</p>
Tilknytning til utfordring/gap	<p>Manuell oversendelse mellom sektormyndigheter og kommuner.</p> <p>Rolleforståelse - statsforvalter, sektormyndighet, kommuner</p>
Tilknytning til kartlagte initiativer	<p>GeoNorge</p> <p>I-11: FIKS</p> <p>I-2: Fellestjenester Plan</p> <p>I-6: Fellestjenester Bygg</p> <p>SSB/KOSTRA</p>

T-1.4 Tilrettelegge for digital involvering av innbyggere, naboer og berørte parter i plansaker

Beskrivelse	<p>Utrede/eksperimentere med hvordan naboer/interessenter bedre kan veiledes til å finne frem til relevant informasjon i plansaken, samt hvordan plansak i større grad kan struktureres for å gjøre situasjonsbildet lettere tilgjengelig.</p> <p>Kartbasert informasjon gjennom hele prosessen, fra varsling til godkjent plan. Visuell fremstilling av planprosess, med tilhørende</p>
--------------------	--

	<p>informasjon. Utvikle verktøy for 3D visning av plansak/byggesak ved høring/nabovarsling/politisk behandling.</p> <p>Tilrettelegge tjenester/tjenesteplattformer i sammenheng med "min side" der innbygger/nabo/berørt part kan abonnere på saker i eget område og der de kan få innsyn i saksdokumenter, 3D-modeller med mer i kombinasjon med mulighet til å gi sine merknader og innspill. Erfaringene som Nye veier har med å innhente synspunkt på planlagte veier, er et eksempel på dette. Tiltaket må sees i sammenheng med smartby-satsing og demokratisering av offentlig saksbehandling. Tiltaket skal ta utgangspunkt i en omforent "drømmereise" som angir mer konkret hva som skal oppnås og hvilke fellestjenester som evt må utvikles for å understøtte gode løsninger i markedet.</p>
Begrunnelse	<p>Bedre involvering og innsikt i hva som planlegges skal bidra til redusert konfliktnivå og at man unngår store utbyggingsprosjekter med rettsaker i etterkant fordi berørte parter ikke var klar over eller forstod konsekvensene av planlagte og igangsatte tiltak.</p>
Tilknytning til utfordring/gap	<p>Manglende oversikt og forståelse for plan og byggesaksprosessen er et demokratisk problem. Reaksjoner kommer gjerne først når byggingen settes i gang, og ikke i planprosessen. Arkivverket bør også involveres for å se på strategier som sikrer innbyggere og andre bedre tilgang til kommunale arkiv.</p>
Tilknytning til kartlagte initiativer	<p>I-11.7: FIKS Min Side FIKS Protokoll</p>

T-1.5 Standardisere rapportering og tilrettelegge for bruk av eKOSTRA

Beskrivelse	<p>Kommunene er navet mellom partene i økosystemet for plan- og byggesak. Strukturert datahåndtering mellom kommune og SSB er sentralt i denne sammenheng. DiBK og SSB følger opp de nasjonale sjekklisterne og at leverandørene implementerer disse og grensesnittene opp mot FtPB og eKOSTRA. Tilsvarende må kommunene få på plass sammenlignbar rapportering fra fagsystemene, samtidig som rapporteringen gjøres automatisert. Tiltaket har som formål å avklare arkitektur og fellestjenester som støtter opp under fremtidig rapportering til eKOSTRA.</p>
--------------------	--

	<p>I tillegg må det jobbes med å øke kunnskapen og bruken av data fra SSB/KOSTRA ved å synliggjøre og konkretisere hva som kan hentes ut av SSB/KOSTRA i etterkant av rapporteringen. Målet er at SSB i større grad utvikler og tilbyr nasjonale tjenester i form av analyser og statistikk tilbake til kommunene og slik sett tar bort behovet for å bestille denne type funksjonalitet fra systemleverandørene.</p> <p>Leverandørene må sikre at slike tjenester integreres i fagsystemet etter hvert som disse utvikles i regi av SSB. Det må utvikles felles krav til systemløsningene som sikrer at leverandørene benytter fellesløsninger under rapportering.</p>
Begrunnelse	<p>Rapportering til KOSTRA er i dag både tidkrevende og i stor grad manuell. Samtidig er datakvaliteten varierende på grunn av ulike tellemåter og grad av nøyaktighet ved innrapportering fra kommunene. Økt kvalitet på samspill mellom eByggeSak/ePlanSak og eKOSTRA vil kunne bidra til bedre og mer standardisert sammenligningsgrunnlag mellom kommunene samtidig som rapporteringen automatiseres med tilhørende reduserte kostnader for kommunene i rapportering. Økt kvalitet på rapporteringen vil i neste omgang bidra til økt oppmerksomhet om “beste praksis”.</p> <p>Ved å ta KOSTRA-data i bruk i form av nasjonale tjenester, vil man både få standardisert rapporteringen og få økt fokus på viktighet av kvalitet på data som sendes til KOSTRA. Samtidig har dataene i KOSTRA potensial for en langt større anvendelse til standardisert sammenligning på tvers av kommunene. Slike analyser kan hjelpe kommunene til å bli langt mer datadrevet i sine prioriteringer og forbedringsarbeid, mao økt fokus på “beste praksis”. Dette kan igjen bidra til bedre utnyttelse av kommunene sine ressurser i kombinasjon med bedre tjenester til innbyggere og næringsliv.</p> <p>Flytting av analyser fra fagsystem til eKOSTRA kan også bidra til redusert behov for funksjonalitet i fagsystemet, noe som igjen kan redusere kostnadene ved anskaffelse og forvaltningen av fagsystemet.</p>
Tilknytning til utfordring/gap	<p>Rapportering til KOSTRA er arbeidskrevende og krever mye ekstraregistrering i fagsystemet</p> <p>Svak utnyttelse av nasjonal statistikk i KOSTRA for kommunene i dag.</p>
Tilknytning til kartlagte initiativer	

6. Strukturert datagrunnlag

6.1 Behov

Dagens dokumentasjon i plan- og byggesak er dokumentorientert og derfor lite tilrettelagt for gjenbruk av informasjon. Utover metadata på sak og knyttet til dokument er dokumentasjon i en sak lite gjenbrukbar og må registreres manuelt. Dette innebærer ekstraarbeid og høyere tidsbruk per sak enn ved bruk av strukturerte data. Dokumentasjonen er i liten grad tilgjengelig for maskinlæring og automatisering. I tillegg er dokumentasjonen vanskelig tilgjengelig og blir ikke oppdatert underveis i plan- og byggesøknadsprosessen. Dette er utfordrende i og med at det er ønskelig at alle aktørene skal ha tilgang til samme informasjon/datagrunnlag. Det er generelt også utfordrende med kvalitet på grunnlagsdata.

6.2 Målbilde

Alle involverte aktører i plan- og byggesaksprosessen har lik tilgang til relevant datagrunnlag, slik som grunnkart- og temadata, planinformasjon og historiske data tilknyttet eiendommene. Data registreres, håndteres og gjenbrukes i et strukturert format, slik at de er lett tilgjengelig for å kunne søkes i, bearbeides og blant annet benyttes til maskinlæring og automatisering av plan- og byggesaksprosessen.

Innbygger/utbygger opplever å være selvbetjent gjennom blant annet enkel digital tilgang til informasjon. I tillegg er plan- og byggesaksprosessen standardisert og benytter seg av felles semantikk, slik at begreper og informasjon benyttes likt på tvers av kommuner og på tvers av sektormyndigheter.

6.3 Anbefalte tiltak

T-2.1 Prioritere og oppdatere relevante temadata innenfor Norge digitalt	
Beskrivelse	Utfordre dataeiere (utvalgte Norge digitalt medlemmer) til å velge ut/anbefale datasett som er nyttige og relevante til ulike saksnivå i plan- og byggesaksprosessen. Tiltaket skal bidra til at det utvikles rutiner, dataflyt og samhandling som sikrer at alle nye temadata i planprosesser blir tatt vare på og registrert hos dataeier. Dette betyr at lokal datainnsamling i kommunene må tilrettelegges og tilgjengeliggjøres

	<p>hos relevant sektormyndighet slik at man unngår ulike datasett for samme område.</p> <p>Tiltaket skal også se på strategier og tiltak rettet mot GeoNorge.no og stimulere kommunene og øvrige dataeiere til å legge lokale datasett til GeoNorge slik at disse kommer med i DOK-analyser. Kommunene prioriterer og spiller inn hvilke temadata som er sentrale for å understøtte plan- og byggesaksprosessen. Tiltaket gjennomføres i tett samarbeid med Kartverket. Tiltaket skal bygge videre på igangsatte aktiviteter hos NVE, NGU og Miljødir. som allerede har sett på ulike løsninger for å veilede brukerne av egne datasett, ref GeoLett.</p>
<p>Begrunnelse</p>	<p>Den digitale grunnstrukturen er der for temadata, men kvaliteten er varierende både mellom datasett og mellom kommuner/statlige myndigheter. Samtidig er det svært mange datasett og et behov for å bearbeide hvilke datasett som en søknad/forslag må sjekkes mot (kobling til sjekklister)</p> <p>At alle relevante datasett er tilgjengelig for alle parter i plan- og byggesaksprosessen, gjør prosessen mer transparent og forutsigbar for alle parter. Gode og tilgjengelige datasett vil redusere sannsynligheten for overraskelser underveis og sørge for at tiltakshaver/søker/forslagsstiller kan gjøre gode vurderinger før prosessen settes i gang.</p> <p>Ved at dataeier prioriterer hvilke datasett som er mest relevante til hvilke saksnivå, blir det også enklere for alle parter å orientere seg om hvilke forhold som gjelder for en eiendom/område.</p> <p>Kommuner og andre dataeiere har ofte etablert lokale data som ikke er tilgjengelig i nasjonale temadatasett.</p>
<p>Tilknytning til utfordring/gap</p>	<p>Dokumentasjon er vanskelig tilgjengelig og blir ikke oppdatert underveis i plan- og byggesøknadsprosessen.</p> <p>Det er ønskelig og et mål at alle aktørene har tilgang til samme informasjon/datagrunnlag.</p> <p>Det er utfordrende med varierende kvalitet på grunnlagsdata.</p>
<p>Tilknytning til kartlagte initiativ</p>	

T-2.2 Implementere og ta i bruk ny bygningsdel i Matrikkelen

Beskrivelse	Matrikkelrapporten og etterfølgende prosjekt i regi av Kartverket og KS har resultert i en ny datamodell for matrikkelens bygningsdel. Den nye modellen kan ved implementering forvalte mer detaljerte data ned på hver enkelt bruksenhet i bygget. Tiltaket har som formål å avklare hvilket innhold vi som samfunn ønsker å registrere og forvalte i matrikkelen, entydige og omforente standarder for hvordan dette innholdet skal være og retningslinjer for hvordan innholdet skal etableres og vedlikeholdes i den nye matrikkelen. Dette kan omfatte endring av regelverk (nye forskrifter i forbindelse med eierregistrering for å sikre data fra utbygger), tilrettelegging av sjekklister/veiledning, nytt klassifiseringsregime på bruksenhet, nye nasjonale tjenestegrensesnitt (API) og tilrettelegging av FIKS Matrikkel som en «mellomvare» som gjør det enklere for kommunene å forholde seg til sentral matrikkel og nasjonale API. Tiltaket omfatter også utvikling av ny dataflyt, sjekklister og veiledning som sikrer en mer enhetlig føring av matrikkelen som del av byggesaksbehandlingen.
Begrunnelse	Ny datamodell for matrikkelens bygningsdel er utredet og fastlagt. Kartverket og KS samarbeider om tiltak som konkretiserer hvordan innholdet fra ulike kilder kan utnyttes for å styrke kvaliteten i matrikkelen, ny driftsløsning og nye nasjonale tjenestegrensesnitt som sikrer at matrikkelen fungerer bedre innenfor det digitale økosystemet.
Tilknytning til utfordring/gap	Tilgjengelig dokumentasjon er vanskelig tilgjengelig og blir ikke utnyttet i tilstrekkelig grad underveis i plan- og byggesøknadsprosessen
Tilknytning til kartlagte initiativ	
Ansvarlig for tiltaket	KS/kommunene, Kartverket, DiBK, SSB og Norsk Standard er sentrale aktører.

T-2.3 Etablere felles definisjon og bruk av sentrale begrep/datafelter

Beskrivelse	Identifisere sentrale begrep og data som benyttes innenfor plan- og byggesaksprosessen og der vi mangler en klar definisjon/semantikk. Som eksempel nevnes at vi benytter ulike arealbegrep på bygninger. Tiltaket skal identifisere utfordringer og foreslå en opprydding i
--------------------	--

	begrepsbruken, også foreslå konkrete tiltak for videre forvaltning av begreper/kodelister i data.norge.no og/eller geonorge.no. Tiltaket omfatter også en løpende forankring ute hos relevante aktører.
Begrunnelse	En sentral utfordring er manglende forståelse hos sektor myndigheter når det gjelder hvordan egne data blir brukt i plan- og byggesaksprosesser. Geolett-prosjektet "hule eiker" har synliggjort problemstillingen. Gjennomtenkt semantikk er en del av svaret når vi skal etablere god forståelse mellom dataeier og databruker, men også gode beskrivelser og gode metadata som veiledere brukeren av data.
Tilknytning til utfordring/gap	Ufullstendige data tilgjengelige for brukerne og misforståelser mht. bruk av data hos bruker.
Tilknytning til kartlagte initiativ	Sjekkliste – standardisering Hule eiker - Miljødirektoratet

T-2.4 Videreutvikle arkitektur og rammeverk som støtter opp under integrerte geografiske tjenester

Beskrivelse	Utvikle arkitektur, rammeverk og grensesnitt som sikrer enklere tilgang til nasjonale geodata i form av tjenester som kan konsumeres i ulike arbeidsprosesser. Tiltaket gjennomføres i tett samarbeid med blant annet pågående arbeid med teknologisk rammeverk i regi av Kartverket.
Begrunnelse	Det pågår en rekke initiativ når det gjelder å strukturere lokale og nasjonale datasett. Noen av dataene er ikke typiske geodata, for eksempel sensordata, men disse må likevel inngå i den nasjonale infrastrukturen for å sikre en enklere tilgang. Samordningsgruppa i regi av Norge digitalt har levert en bestilling til arbeidsgruppen for teknologisk rammeverk der en ber rammeverksgruppa bistå innenfor flere områder. Tiltaket inngår også i handlingsplanen som del av nasjonal geodatastrategi. Ved å involvere rammeverksgruppa kan en bidra til at arbeidet i gruppa bevisstgjøres utfordringer og brukerbehov innenfor kommunale plan- og byggesaksprosesser.

Tilknytning til utfordring/gap	Selvbetjening og enklere tilgang til relevante geografiske data i plan- og byggesaksprosessen er utpekt som en av de sentrale utfordringene som må løses i det pågående digitaliseringsarbeidet. GeoLett-prosjektet har pekt på flere utfordringer.
Tilknytning til kartlagte initiativ	Tiltaket sees i sammenheng med tiltak T-1.5 og T-1.4
	Avhengighet til T-1.4 og T1.

T-2.5 Utvikle krav til felles DOK-analyse

Beskrivelse	<p>Tiltaket har som formål å etablere det vi kan kalle en «standardisert områdeanalyse». Dette betyr å legge til rette for standardiserte DOK-analyser som analyserer alle DOK-datasett som er relevante for en gitt tiltakstype, og presenterer den informasjonen som er relevant å hensynta for en gitt eiendom/planområde på en enkel og forståelig måte.</p> <p>Tiltaket må sees i sammenheng med tiltak 2.3 Gode og tilgjengelige DOK-datasett.</p>
Begrunnelse	<p>Nasjonale retningslinjer for DOK-analyse vil bidra til at relevante DOK-data blir lettere tilgjengelige og mer standardiserte på tvers av prosjekter og kommuner. En strukturert og enhetlig presentasjon av dataene vil bidra til at næringsliv, innbyggere og saksbehandlere i større grad kan være selvbetjente.</p> <p>Standardisering av DOK-analysene vil sørge for at analysene får en enhetlig form, med kvalitetssikrede datasett.</p> <p>Se til mandat DOK-analyser som ble levert Kartverket i august 2020.</p>
Tilknytning til utfordring/gap	<p>Dokumentasjon av datasettene er vanskelig tilgjengelig og blir ikke oppdatert underveis i plan- og byggesøknadsprosessen, heller ikke grunndataene.</p> <p>I dag er det litt tilfeldig hvilke datasett en leverandør innlemmer i sine analyser.</p>

Tilknytning til kartlagte initiativer	
--	--

T-2.6 Tilrettelegge plandokumenter som strukturerte data	
Beskrivelse	<p>Utforme drømmereisen og konkrete tiltak for hvordan gjeldende plan med reguleringsbestemmelser tilrettelegges for selvbetjening og blir lett forståelig. Tiltaket retter seg mot:</p> <p style="padding-left: 40px;">Kommunene som har en sentral rolle når det gjelder å tilrettelegge lett forståelige planer med reguleringsbestemmelser</p> <p style="padding-left: 40px;">Ulike grupper av interessenter slik som eiere, forslagsstillere/søkere og andre som har interesse av eller skal gjennomføre tiltak på eiendommen.</p> <p style="padding-left: 40px;">Departementet som utformer nasjonale krav og retningslinjer for planer med reguleringsbestemmelser</p> <p>Det er behov for å se på ytterligere tiltak som sikrer enklere bruk og tilgang, eks. gjennom brukerreiser og som sørger for kvalitetssikrede data i nasjonale løsninger. Tiltaket skal bygge videre på resultatene fra gjennomførte prosjekt med «drømmeplan» i regi av GeoLett og utarbeide en veileder for hvordan kommunene kan realisere «Drømmeplan» og en enklere forståelse av reguleringsbestemmelsene i egen kommune.</p>
Begrunnelse	<p>Å sette seg inn i og forstå gjeldende plan og reguleringsbestemmelsene som gjelder for en eiendom er en sentral utfordring for søkere og tiltakshavere. Særlig samspillet mellom hvilke bestemmelser i kommuneplan og reguleringsplan som gjelder foran hverandre kan være komplisert å forstå, og ukyndige brukere glemmer fort å sjekke hvilke føringer som gjelder fra kommuneplanen. Departementet har utarbeidet veiledning som danner utgangspunkt for arbeidene.</p>
Tilknytning til utfordring/gap	<p>Dokumentasjon er vanskelig tilgjengelig og blir ikke oppdatert underveis i plan- og byggesøknadsprosessen.</p> <p>Utfordrende med kvalitet på grunnlagsdata.</p> <p>Vanskelig for søker/forlagsstiller/eier å finne informasjon om alle relevante forhold som gjelder for en eiendom.</p>

Tilknytning til kartlagte initiativ	Videreføring av Drømmeplan Digitale bestemmelser – pilot Trondheim kommune
--	---

T-2.7 Tilrettelegge for nye arbeidsmetoder, ny dataflyt og gjenbruk av data

Beskrivelse	<p>Nye arbeidsmetoder, nye datakilder og ny dataflyt for oppdatering av grunndata må vurderes og tilpasses de aktuelle datasettene. For matrikkelen kan dette bety at man gjenbraker data fra andre registre, utnytter egenregistrering eller benytter byggesaksBIM og data som hentes inn gjennom byggesøknaden/FtB. For andre grunndata kan dette dreie seg om et bedre samspill mellom sektormyndighet og kommune når nye sektordata etableres lokalt i plan- og byggesaken, for eksempel når både NVE og kommunen utarbeider parallelle grunnlagsdata over ett og samme område.</p> <p>Tiltaket krever en kartlegging av dagens praksis/utfordringer og «ønsket brukerreise» i samarbeid mellom berørte parter for de grunndataene som gjennomgås. I neste omgang må berørte parter konkretisere tiltak som fører til endret praksis.</p> <p>Det anbefales at tiltaket i første omgang drøftes mellom KS, Kartverket, NVE og Riksantikvaren. Tiltaket bør også drøftes med utvalgte kommuner for å se på utfordringer knyttet til tilgang til kommunale plan- og byggesaksarkiv.</p>
Begrunnelse	<p>Gode grunndata er en forutsetning for selvbetjening og automatisering av plan- og byggesaksprosessen.</p> <p>Økt datakvalitet bidrar til bedre beslutninger og økt kvalitet i søknads- og saksbehandlingsfasen.</p>
Tilknytning til utfordring/gap	<p>Grunndata er lite tilrettelagt for gjenbruk av informasjon og selvbetjening.</p> <p>Dagens dokumentasjon i plan- og byggesak er dokumentorientert. Utover metadata på sak og knyttet til dokument er dokumentasjon i saken lite gjenbrukbar og må registreres manuelt.</p> <p>Dokumentasjon er i liten grad tilgjengelig for maskinlæring og automatisering.</p>

Tilknytning til kartlagte initiativ	
--	--

T-2.8 Etablere kommunale planregistre som støtter opp under sentrale brukerbehov i samfunnet

Beskrivelse	KS tilbyr Fiks-Plan som kan understøtte digital dialog med planregistre i plan- og byggesaksprosessen, men også andre behov for tilgang til planregistre i samfunnet. Geosynkronisering og tilgang til nasjonale datasett utvikles og prøves ut parallelt. Tiltaket handler om å bevisstgjøre kommunene mulighetene og verdien av å utnytte løsninger og grensesnitt (protokoller) som er tilgjengelige i dag og hvordan brukerbehov kan løses. Tiltaket skal blant annet utforme brukerreiser som forankres i berørte miljøer.
Begrunnelse	Et velfungerende kommunalt planregister har en sentral rolle i det digitale økosystemet for plan- og byggesaksprosessen, men også i forhold til å støtte opp under andre brukerbehov i samfunnet, for eksempel ved eiendomsomsetning. Et velfungerende planregister sammen med tilrettelagte grensesnitt er også en forutsetning for å realisere andre tiltak som for eksempel enklere tilgang til gjeldende informasjon om egen eiendom eller “drømmeplanen”.
Tilknytning til utfordring/gap	Brukervennlighet, selvbetjening og enklere tilgang til relevante geografiske data i plan- og byggesaksprosessen er utpekt som en av de sentrale utfordringene som må løses i det pågående digitaliseringsarbeidet.
Tilknytning til kartlagte initiativ	

T-2.9 Heve kvaliteten på kommunale planregistre

Beskrivelse	Statsforvalter skal være pådriver i arbeidet med å holde digitale planregistre løpende oppdatert, slik at informasjon om til enhver tid gjeldende arealbruk er lett tilgjengelig for alle. Tiltaket skal kartlegge dagens utfordringer og foreslå nye og konkrete tiltak som møter utfordringene regionalt/ute i kommunene.
--------------------	---

Begrunnelse	Et velfungerende kommunalt planregister har en sentral rolle i det digitale økosystemet for plan- og byggesaksprosessen, effektiv tilgang til oppdatert planinformasjon er avgjørende for selvbetjeningsløsninger og innsyn fra berørte parter i planprosessen
Tilknytning til utfordring/gap	Brukervennlighet, selvbetjening
Tilknytning til kartlagte initiativ	

7. Brukervennlighet

7.1 Behov

Økt fokus på brukervennlighet og klarspråk er essensielt for blant annet å sikre gode arbeidsprosesser, god flyt, bedre kvalitet på arbeidet og effektivisering av tidsbruk. Det er i dag utfordringer knyttet til at plan- og byggesaksdata er kompliserte og vanskelige å tolke for forslagsstiller/søker, politikere og særlig naboer/interessenter. Naboer/interessenter opplever også manglende informasjon om pågående tiltak/planer i sitt nabolag, og det er vanskelig å holde seg orientert for de som er utenforstående til prosessen. For søker/forlagsstiller/eier oppleves det som vanskelig å finne informasjon om alle relevante forhold som gjelder for en eiendom. Et annet relevant aspekt relatert til brukervennlighet er bruken av sjekklister, tidligere versjoner av sjekklister oppleves lite brukervennlige grunnet for mange klikk og mange irrelevante sjekkpunkter som må sjekkes av.

7.2 Målbilde

Fellesløsninger er universelt utformet, og det er enkelt og oversiktlig å orientere seg om innholdet i en plan- eller byggesak for alle interessenter uten å måtte lese all dokumentasjon. Det vesentlige av informasjon er tilgjengelig igjennom kart og visuell fremstilling. All informasjon om plan- og byggesaksprosessen er enkelt tilgjengelige igjennom kommunens nettsider. Offentlige og private sluttbrukerløsninger benytter nasjonale veiledere for å gi tilgang til relevant informasjon om hvordan både plan- og byggesaksprosessen fungerer og hvilke muligheter som finnes for innspill og påvirkning.

I fagsystemene for plan- og byggesaksbehandling oppleves arbeidsflatene som brukervennlige og intuitive, samtidig som de understøtter effektiv saksbehandling med høy kvalitet. Klarspråk sikrer bedre brukervennlighet. Sjekklister og veiledere er tilrettelagt på en forståelig form og med et klart språk i alle ledd i plan- og byggesaksprosessen og for alle involverte aktører.

7.3 Anbefalte tiltak

T-3.1 Utvikle lettere tolkbare planbestemmelser

Beskrivelse	Følge opp anbefalingene fra initiativet Drømmeplan for å få flest mulig kommuner til å gjøre sine planbestemmelser enklere å lese og forstå for de som ønsker å søke om tiltak på eiendom. Tiltaket skal utforme en handlingsplan for det videre arbeidet.
Begrunnelse	Gjøre det enklere å forstå og tolke innholdet i vedtatte planer. Å legge bedre til rette for at planbestemmelser kan tas inn direkte i byggesøknader har stort effektiviseringspotensial.
Tilknytning til utfordring/gap	Å tilrettelegge grunnlagsdata for allmenn bruk og dermed bidra til å øke datakvaliteten.

T-3.2 Tilrettelegge DOK-data for selvbetjening

Beskrivelse	<p>Bearbeide og ansvarliggjøre temadataeiere for å vurdere hvilke av sine datasett som er relevante for hhv. plansak og byggesak og hvordan betydningen av dataene kan gjøres så enkel å tolke for søker/forslagsstiller at søker/forslagsstiller i større grad opplever å kunne gjøre selvstendige vurderinger av hvilke utredninger og tiltak som må gjennomføres før planforslags-/ dispensasjonssøknadsprosessen påbegynnes.</p> <p>Tiltaket gjennomføres i samarbeid med Kartverket og relevante dataeiere innenfor Norge digitalt. Tiltaket skal utrede erfaringene med Georange.no og evt nye tiltak som kan gjøres for å støtte opp under «selvbetjeningsprinsippet».</p>
Begrunnelse	<p>Ved at dataeier prioriterer hvilke datasett som er mest relevante til hvilke saksnivå, blir det enklere for alle parter å tolke temadata for å orientere seg om hvilke forhold som gjelder for en eiendom/område.</p> <p>Sikre forutsigbarhet for hvilke data som gjelder for hvilke eiendommer.</p> <p>Eksempel med erfaring fra temadatasett på hule eiker.</p>
Tilknytning til utfordring/gap	Vanskelig for søker/forslagsstiller/eier å finne informasjon om alle relevante forhold som gjelder for en eiendom.

T-3.3 Forbedre informasjonen til kommuner og leverandører om ny funksjonalitet som kan tas i bruk (for eksempel sjekklister)

Beskrivelse	Utvikle en dialog med kommunene om nasjonale sjekklister, veiledning og annen ny funksjonalitet som er tilgjengelig og bidra til at den nyeste versjonen av fagsystemene blir tatt i bruk. Tiltaket skal også ivareta en dialog med kommunene og leverandørene som sikrer en smidig og effektiv tilrettelegging av tjenestene på FtPB i saksbehandlers arbeidsflate. Tiltaket skal også se nærmere på hvordan dette informasjonsarbeidet kan organiseres bedre på tvers av de involverte premissleverandørene.
Begrunnelse	Brukere er ikke kjent med at det finnes nasjonale sjekklister eller bruker ikke disse aktivt. Oppdaterte sjekklister kan forenkle saksbehandlingen, øke kvaliteten og hindre saksbehandlingsfeil.
Tilknytning til utfordring/gap	Tidlige versjoner av sjekklister oppleves lite brukervennlige. For mange klikk, og mange irrelevante sjekkpunkter som må sjekkes av. For å utnytte sjekklister krever det fagsystem som har integrert sjekklister i sine systemer. Fagsystemene som finnes på markedet i dag, har i liten grad tatt sjekklister i bruk. Sjekklister på planområdet er vanskeligere å lage enn på byggesaksområdet.
	Avhengighet til diginettverk (kommunene), DiBK sine dialoger (leverandører) m.m. Veiledning fra KDD (PLAN)

T-3.4 Utvikle krav til arbeidsflater som sikrer saksbehandlere tilgang til nødvendig datagrunnlag og verktøy tilpasset de ulike arbeidsoppgavene

Beskrivelse	Stimulere leverandørmarkedet til å samarbeide slik at nye og innovative verktøy og datasett blir integrert sømløst i arbeidsprosessen og saksbehandlers arbeidsflate. Tiltaket skal utrede ulike strategier for hvordan dette best kan løses i dialog med markedet.
Begrunnelse	Dagens måte å drive saksbehandling på der behandling av kartdata ofte skjer i geodataavdelingen, mens plan- og byggesak ikke har nødvendig tilgang på GIS-verktøy gir en lite effektiv saksbehandling.

	Tilrettelegging av DOK-data og GIS verktøy i arbeidsflaten for eByggeSak/ePlanSak antas å gi store gevinster mht kvalitet og reduserte kostnader. Erfaringen er at dette arbeidet går for sakte og at dagens leverandører i for stor grad er opptatte av å skjermegne forretningsløsninger fremfor innovasjon og gjenbruk av komponenter fra andre og mer spesialiserte miljøer.
Tilknytning til utfordring/gap	Å tilrettelegge grunnlagsdata for bruk i saksbehandling og medvirkningsprosesser og dermed bidra til å øke datakvaliteten

T-3.5 Undersøke mulighetsrommet for digital tilrettelegging av vedtatte reguleringsplaner innenfor gjeldende lovverk

Beskrivelse	Undersøke mulighetene for hvordan eldre reguleringsplaner kan moderniseres på en enklest mulig måte og om det er mulig å digitalisere gjeldende bestemmelser uten at det er nødvendig å gjennomføre en full vedtaksprosess. Tiltaket må gjennomføres i samarbeid med jurister på planområdet. Tiltaket omfatter også en kost/nytteberegning av denne type tilrettelegging av eldre planer. Tiltaket skal også vurdere behovet for en veileder som anviser hvordan eldre planer tilrettelegges for digitalisering.
Begrunnelse	Mer digitaliseringsvennlige reguleringsbestemmelser vil gjøre det enklere å orientere seg om hvilke forhold som gjelder for en eiendom og samtidig legge mer til rette for automatisert vurdering av byggesaker med eldre planer.
Tilknytning til utfordring/gap	Plan- og byggesaksdata er kompliserte og vanskelig å tolke for forslagstillere/søker, politikere og særlig naboer/interessenter.

8. Støtte og opplæring

8.1 Behov

For å sikre en god overgang til nye systemer, arbeidsprosesser og mer digital samhandling er det viktig med tilstrekkelig og god støtte til kommunene og opplæring av brukere. Saksbehandlere i kommunene som er vant til de manuelle prosessene i gamle sak/arkiv-løsninger synes overgangen til prosessstyrte saksflyter er krevende og oppfattes som rigid. Kommunene opplever også gjennomføring av anskaffelser og oppfølging av leverandørene som krevende, noe som kan medvirke til vegringen mot nye anskaffelser og systemer. De opplever det også som vanskelig å holde seg oppdatert på utviklingen i økosystemet og planene fremover, og det savnes at det i større grad legges til rette for læringsarenaer hvor saksbehandlere og kommuner kan lære av hverandres erfaringer. En annen utfordring knyttes til at sektormyndigheter trenger i flere tilfeller en bedre forståelse av sin rolle og hvilke forhold den skal gi uttalelse om i saker som oversendes. Manglende oppmerksomhet og forankring hos ledelsen i kommunene er også en utfordring. Dette gjelder ikke minst behovet for tilgang til et strukturert datagrunnlag med tilstrekkelig kvalitet.

8.2 Målbilde

Det er satt inn større ressurser for å støtte kommunene med anskaffelse og innføring, samtidig som kommunene støttes i arbeidet med å endre sine arbeidsprosesser for å kunne ta ut gevinster med innføring av nye digitale hjelpemidler. Kommunene har tilgang til veiledere og maler som støtter opp under arbeidet med å endre arbeidsprosessene lokalt og realisering av gevinster. Kommunene har god innsikt i hvilken digital grunnmur som trengs for å kunne tilby gode digitale tjenester, og de jobber proaktivt for å utvikle den. Det er lagt til rette for læring og deling på tvers av saksbehandlere og på tvers av kommuner igjennom erfaringsutveksling i etablerte diginettverk. Fokus på lederforankring, geodataplaner og regionale planer for omstilling er vektlagt.

8.3 Anbefalte tiltak

T-4.1 Stimulere til samarbeid mellom kommunene regionalt	
Beskrivelse	Videreutvikle diginettverkene i fylkene som et naturlig sted for samarbeid mellom kommuner. Implementere nytt nasjonalt

	<p>veiledningsmaterieell regionalt slik at dette blir et godt verktøy i regionene.</p> <p>Etablere regionale faggrupper for deling av kompetanse og erfaring mellom kommuner om anskaffelse og innføring av digitale løsninger for plan- og byggesak.</p> <p>Regionale fagnettverk vil også være en egnet arena for å kunne dele oppdatert informasjon over pågående initiativer og status, samt arena for å gi opplæring i viktigheten av å drive god endringsledelse og opplæring ifm. innføring av nye arbeidsprosesser.</p>
Begrunnelse	<p>Det er krevende å holde seg oppdatert på utviklingen innen digitalisering av plan- og byggesak. Det er også krevende å gjennomføre anskaffelser. Unngå at kommunene blir sittende på gjerdet, at de ser mulighetene som ligger i å komme i gang.</p>
Tilknytning til utfordring/gap	<p>Kommunene opplever det som vanskelig å holde seg oppdatert på utviklingen i økosystemet og planene fremover.</p> <p>Saksbehandlere i kommunene som er vant til de manuelle prosessene i gamle sak/arkiv-løsninger synes overgangen til prosessstyrte saksflyter er krevende og oppfattes som rigid.</p>

T-4.2 Støtte til kommunene i oppfølging av fagsystemleverandører

Beskrivelse	<p>Utvikle gode nasjonale veiledere som støtter kommunene ved anskaffelse av nye fagsystem og som sikrer at leverandørene oppfyller kravene i nasjonal produktspesifikasjon. Tiltaket må sees i sammenheng med T 4.1 og styrking av de regionale diginettverkene.</p> <p>Tiltaket omfatter også en gjennomgang av dagens nasjonale godkjenningsordning der DiBK og SSB godkjenner hvorvidt fagsystemet tilfredsstillende integrasjon mot hhv FtPB og eKOSTRA, mens KS drifter egne valideringstjenester som hindrer at leverandørene kan knytte seg til det digitale økosystemet uten at de støtter gjeldende protokoller på Fiks-plattformen. Gjennomgangen skal danne grunnlag for evt nye tiltak som gir kommunene tilstrekkelig trygghet for at leverandørene støtter NPS og andre nasjonale fellesløsninger/grensesnitt.</p>
--------------------	---

Begrunnelse	Kommuner/brukere av saksbehandlingssystemer opplever at systemleverandørene leverer fagsystemer som ikke oppfyller kravene i nasjonal produktspesifikasjon (NPS). Samtidig er oppfyllelse av kravene i NPS meget komplekst å følge opp for den enkelte kommune i en anskaffelsesprosess.
Tilknytning til utfordring/gap	Kommunen opplever gjennomføring av anskaffelser og oppfølging av leverandørene som krevende. Det er få systemleverandører i dag og lite konkurranse mellom leverandørene av fagsystem i dag.

T-4.3 Veilede kommunene for bedre digital plan- og byggesaksprosess

Beskrivelse	Utvikle veiledere, digitale kurs, og strukturer (nettverk, regionale samarbeid, samspill med NKF osv) som hjelper kommunene med å møte utfordringene de står overfor når de skal modernisere tjenesteområdet, inkl anskaffe nye løsninger og ta ut gevinster av ny dataflyt og nye arbeidsprosesser.
Begrunnelse	Flere kommuner har hatt uheldige erfaringer knyttet til anskaffelse av eByggeSak. Flere kommuner etterlyser gevinster av investeringer som er gjort uten at det har vært jobbet strukturert med å realisere gevinstene.
Tilknytning til utfordring/gap	Gevinstene ved innføring av nye løsninger blir ikke realisert som forventet.

T-4.4 Videreutvikle KS sin samstyringsstruktur innenfor plan, bygg og geodataområdet

Beskrivelse	Legge til rette for at kommuner og saksbehandlere som benytter fagsystem for digital plan- og byggesaksbehandling kan dele kompetanse og erfaring fra bruk av digitale løsninger. Tiltaket innebærer en bevisstgjøring av roller/ansvar i samspillet mellom det som skjer i kommunene, dialogen/erfaringsutveksling regionalt og det nasjonale digitaliseringsarbeidet slik at det nasjonale arbeidet utnytter
--------------------	--

	de erfaringene som kommunene høster lokalt. Strategisk råd og Fag- og prioriteringsutvalget sine roller i denne sammenheng må gjennomgås.
Begrunnelse	Mange kommuner jobber med forbedringsprosesser og FoU, hvor kunnskapen fra prosjektene vil ha stor verdi for flere. Mange hjelpemidler testes ut og utvikles lokalt, men blir ikke synliggjort på et regionalt eller nasjonalt nivå. Bør være tett sammenvevd med kommuners og saksbehandleres øvrige verktøy, eksempelvis ved at FIKS-plattformen tas i bruk av alle, og at en læringsplattform er knyttet opp mot denne. Det bør være en ansvarlig redaktør som kan kategorisere og vise frem forbildeprosjekt/gode eksempler.
Tilknytning til utfordring/gap	Saksbehandlere i kommunene som er vant til de manuelle prosessene i gamle sak/arkiv-løsninger synes overgangen til prosessstyrte saksflyter er krevende og oppfattes som rigid. FIKS er ikke tatt i bruk, bør tilby andre gulrøtter, som felles dokumentbase for plandokumenter for samhandling med eksterne.

9. Smidig utvikling

9.1 Behov

Det er identifisert forbedringsområder for å få til smidig samhandling og utvikling av økosystemet. Det er en lang vei fra behov til løsning i dag, og kommuner har ulike behov som alle på ivaretas på ulikt vis. En identifisert utfordring er at leverandørene prioriterer ny funksjonalitet i nasjonal produktspesifikasjon ulikt og at det tar tid å få implementert innspill/nye ønsker underveis. En annen utfordring er at mange tror at gevinstene først kan realiseres når hele økosystemet er på plass, mens erfaring tilsier at det er mulig å realisere gevinster underveis i prosessen(e). Det er også behov for at KS og det offentlige får på plass prosesser for å forvalte hele økosystemet.

9.2 Målbilde

Økosystemet for plan, bygg og geodata utvikles i takt gjennom smidige prosesser, slik at ny, verdidøkende funksjonalitet løpende kan tas i bruk. Kommunene opplever verdi av å ta i bruk nye løsninger øke. KS og det offentlige har etablert gode, smidige prosesser for å forvalte økosystemet.

9.3 Anbefalte tiltak

T-5.1 Videreutvikle finansierings- og anskaffelsesformer som understøtter en smidig utvikling av fagsystem plan- og byggesak	
Beskrivelse	Videreutvikle insentiv og finansieringsmetoder som understøtter en smidig tilnærming til utvikling av økosystemet, hvor private leverandører av bl.a. søknads- og fagsystem har insentiver til å bidra til å utvikle funksjonalitet som prioriteres i den smidige tilnærmingen. Tiltaket innebærer innledningsvis en kartlegging av mulige finansierings- og anskaffelsesformer før man drøfter dette med private systemleverandører.
Begrunnelse	Erfaringene tilsier at vi trenger gode arenaer sammen med leverandørene der nye innovative verktøy, arbeidsprosesser og dataflyt diskuteres. Utvikling av Fiks-protokollene har vist betydningen av samspillet mellom leverandørene og det offentlige som har behovet

	<p>som skal løses. Samtidig viser erfaringene at det også er behov for å pilotere nye løsninger før de implementeres bredt ute i kommunene.</p> <p>For å understøtte en slik tilnærming er det behov for at man ser på hvordan løsninger i dag anskaffes og finansieres og vurdere om det er andre måter som vil være mer hensiktsmessige for å understøtte en smidig tilnærming. Løsninger som DigiFin, offentlige stimuleringsordninger og brukerbetaling bør undersøkes nærmere.</p>
Tilknytning til utfordring/gap	Lang vei fra behov til løsning i dag og store deler av gevinsten uteblir fordi den først kan realiseres når hele økosystemet er på plass.

T-5.2 Arbeide med skrittvis utvikling av prioriterte initiativ

Beskrivelse	<p>Arbeide med hvordan man kan jobbe koordinert med utvikling av prioriterte initiativ på tvers av økosystemet, slik at man involverer hele verdikjeden fra søker/forslagstiller, forvaltere av fellestjenestene, løsningsleverandørene og kommune/saksbehandlere</p> <p>Tiltaket skal også vurdere om sandkasse modell av typen som arkivverket har utarbeidet kan være en modell for dette arbeidet, se https://www.arkivverket.no/arkivutvikling/innebygd-arkivering/regulatorisk-sandkasse</p>
Begrunnelse	En smidig tilnærming har vist å gi raskere og rimeligere gjennomføring av komplekse oppgaver og legge bedre til rette for innovasjon.
Tilknytning til utfordring/gap	<p>Lang vei fra behov til løsning i dag og store deler av gevinsten uteblir fordi den først kan realiseres når hele økosystemet er på plass.</p> <p>Leverandører prioriterer ny funksjonalitet i nasjonal produktspesifikasjon over innspill/nye ønsker underveis og tilpasning til ulike kommuners behov.</p>

T-5.3 Etablere en skrittvis og koordinert utvikling og forvaltning av økosystemet

Beskrivelse	<p>Etablere en felles nasjonal struktur som sikrer bedre samstyring mot felles mål for rammeverk for geografisk infrastruktur, Fellestjenester Plan&Bygg og Fiks-plattformen.</p> <p>Utvikle en mer systematisert dialog med aktørene om hvordan ambisjonene i økosystemet kan utvikles og tas i bruk i et mer koordinert løp. Tiltaket kan se nærmere på de erfaringene som er opparbeidet hos DiBK når det gjelder utvikling av FtPB og KS når det gjelder utvikling av Fiks-plattformen. Det sentrale er å sikre samhandling mellom offentlige aktører som legger til rette for smidig utvikling.</p>
Begrunnelse	<p>Kartverket forvalter nasjonal geodatastrategi og rammeverk for geografisk infrastruktur. DiBK forvalter fellestjenester plan&bygg. KS forvalter Fiks-plattformen. Disse plattformene utvikles uten en samlet styringsstruktur som ser plattformene i sammenheng.</p> <p>Ved å involvere leverandørene i større grad tidlig i prosessen kan man kanskje få opp en mer presis behovsbeskrivelse og en raskere realisering av behov som blir implementert i NPS.</p>
Tilknytning til utfordring/gap	<p>Behovet for at KS og det offentlige får på plass prosesser for å forvalte økosystemet.</p> <p>Leverandører prioriterer ny funksjonalitet i nasjonal produktspesifikasjon foran innspill/nye ønsker underveis og tilpasning til ulike kommuners behov.</p> <p>Lang vei fra behov til løsning i dag og store deler av gevinsten uteblir fordi den først kan realiseres når hele økosystemet er på plass.</p> <p>Svak integrasjon mellom eByggesak/ePlansak og øvrig saksbehandlingsløsning i kommunen der hvor man har ulike leverandører/løsninger (politisk, VA m.m.)</p> <p>Manglende samspill mellom sByggesAk/ePlanSak og sektormyndigheter.</p> <p>Vanskelig tilgang til relevante geografiske data i kommunale arbeidsprosesser.</p>

T-5.4 Legge til rette for fortløpende utrulling av nye versjoner av fagsystem

Beskrivelse	Utfordre leverandørene på hvordan kundene kan løftes over på en skyplattform hvor alle kundene hele tiden er på nyeste versjon av plattformen (rask vei fra utvikling til tilgjengelig for bruk).
Begrunnelse	Ved å legge til rette for fortløpende utrulling av nye versjoner (DevOps), vil brukerne fortløpende kunne ta i bruk ny funksjonalitet og nye versjoner av datagrunnlaget. Dette gir nye muligheter for løpende å kunne gi feedback, slik at løsningene og datagrunnlaget kontinuerlig kan forbedres.
Tilknytning til utfordring/gap	Lang vei fra behov til løsning i dag og store deler av gevinsten uteblir fordi den først kan realiseres når hele økosystemet er på plass.

10. Pris-, finansierings- og insentivmodeller

10.1 Behov

For å sikre ønsket fremdrift og utvikling er riktige insentiver gjennom hensiktsmessige finansierings-/prismodeller sentralt. I dag oppleves kostnaden ved bruk av fellestjenester som uoversiktlig for kommunene, og pris basert på bruk/trafikk, oppleves som høy. I tillegg opplever kommunene for lav nytte/verdi med de nye løsningene ift. kostnaden med bytte. En annen utfordring er at finansieringen av utviklingen av økosystemet er veldig stykkevis og delt, noe som gjør det vanskelig å koordinere utviklingen der hvor det ikke benyttes statlige belønningsmidler. I leverandørmarkedet oppleves konkurransen som svak, og nye aktører har i liten grad kommet på banen og blitt delaktig i de nye løsningene til tross for at flere av disse har tilgang på nyttige verktøykomponenter som kunne ha styrket de etablerte leverandørene og de nye fagsystemene som tilbys kommunene. Eksisterende løsninger preges av teknisk gjeld. Leverandørene på sin side opplever kravene til og kostnaden ved utvikling av nye løsninger som høye ift. størrelsen på markedet/inntjeningspotensialet, særlig på planområdet.

10.2 Målbilde

Det er utviklet pris-, finansierings- og insentivmodeller som støtter opp under en smidig utvikling og målbildet for plan, bygg og geodata.

10.3 Anbefalte tiltak

T-6.1 Utvikle arbeidsformer og verktøy for å identifisere og synliggjøre gevinster	
Beskrivelse	Utvikle veiledningsmateriell som fokuserer på viktigheten av gevinstkartlegging og støtte til gjennomføring av gevinstkartlegging. Tiltaket må bygge på en gjennomgang og evaluering av allerede eksisterende materiell på dette området.
Begrunnelse	Endre adferd og holdninger til beslutninger som støtter seg til synsing. Behov for et beslutningsgrunnlag som bygger på reelle data og faktisk situasjon.

Tilknytning til utfordring/gap	Kommunene opplever for lav nytte/verdi med de nye løsningene ift. kostnaden med å bytte
---------------------------------------	---

T-6.x Tilrettelegge en uformell møteplass med leverandørene

Beskrivelse	Tilrettelegge en uformell møteplass med leverandørene der de kan utveksle erfaringer og synspunkt knyttet til arbeidet med nasjonal produktspesifikasjon, standarder og nasjonale fellesløsninger.
Begrunnelse	En realisering av det digitale økosystemet forutsetter et godt samarbeid mellom offentlig sektor som premissleverandør og privat sektor. Refleksjon knyttet til samspillet mellom private systemløsninger, offentlige fellesløsninger, standarder og produktspesifikasjoner.
Tilknytning til utfordring/gap	Leverandørene opplever at det ikke er betalingsvilje for noen av de kravene vi ber om. For mange krav hindrer innovasjon.

T-6.2 Utvikle gode sammenliknende analyser av KOSTRA-data

Beskrivelse	Gjennomgå og forbedre dataflyt ved rapportering med SSB og DiBK. De nasjonale sjekklisterne i regi av DiBK og SSB skal sikre at systemleverandørene rapporterer f.eks saksbehandlingstid på en standardisert måte. Det må også avklares innhold på tjenester der kommunene kan hente resultatene fra rapporterte opplysninger til SSB. I tillegg må man se nærmere på dataflyt der sektormyndighetene er involvert.
Begrunnelse	Bedre tilrettelagt rapportering begge veier mellom kommune og SSB tilrettelegger for konstruktiv dialog om beste praksis og læring mellom kommuner, Da får man også etterhvert et bedre grunnlag for å si om nye løsninger gir reelle gevinster.
Tilknytning til utfordring/gap	Kommunene opplever for lav nytte/verdi med de nye løsningene ift. kostnaden med å bytte

T-6.3 Utvikle prismodeller som stimulerer enklere tilgang til grunndata og verdiøkte tjenester	
Beskrivelse	Gjennomgå verdikjedene for noen sentrale datasett (i første omgang: byggesaksarkiv, plandata/planregister og matrikkelen) og se på dagens dataflyt, roller og pengeflyt (delvis gjort i GeoLett). Utrede forretningsmodeller som kan stimulere dataeier til å satse på kvalitet og tilrettelegging for selvbetjening. Tiltaket blir en konkret oppfølging av St meld 22.
Begrunnelse	Det har etter hvert utviklet seg en praksis der all tilgang til digitale offentlige data skal være gratis. Dette undergraver nødvendige investeringer i lokale datasett og nødvendig infrastruktur som må på plass for å tilgjengeliggjøre data som det er stor betalingsvillighet for. Plandata er et slikt eksempel. Dataene har stor betydning for bygg- og eiendomsbransjen, og det er stor betalingsvillighet. Kvalitet og lett tilgang er viktig for sluttbrukere. Digdir signaliserer at EU-reglene slik de er i dag ikke er til hinder for brukerbetaling av kommunale data.
Tilknytning til utfordring/gap	Dokumentasjon er vanskelig tilgjengelig og blir ikke oppdatert underveis i plan- og byggesøknadsprosessen. Tilgang til relevante data er en stor utfordring i dag. Ofte velger man kopiløsninger/gesoynkronisering fremfor å investere i lokale datasett. Kopidatasett bør unngås med mindre disse kan forsvares ut fra brukerbehov som skal dekkes.

T-6.4 Utvikle finansieringsmodeller som ivaretar FDV av fellestjeninger	
Beskrivelse	Etter hvert som nye fellestjeninger utvikles og settes i produksjon innenfor økosystemet, er det sentralt at forvaltning, drift og vedlikehold av denne type fellestjenester sikres tilstrekkelig finansiering. Det er behov for prismodeller og avtalekonsept som sikrer en tydelig forståelse av hvem det er som eier fellestjeningen, håndtering av brukerne, avklaring av ansvar eier/bruker og hvordan FDV av fellestjenesten skal ivaretas (avtale mellom bruker og eier av fellestjenesten).
Begrunnelse	Det eksisterer ulike strategier for å sikre finansiering når nye tjenester skal utvikles, men finansiering av FDV blir ikke alltid prioritert. KS har utviklet avtaleverk og prismodeller som håndterer tilbakebetaling av DigiFIN-avgiften og videre finansiering av tjenester som tas i bruk når

	det gjelder fellestjenester som inngår i Fiks-plattformen. Dette er ikke alltid tilfelle når det gjelder tilgang til andre fellestjenester som for eksempel utvikles i regi av Staten. Det kan derfor være hensiktsmessig at KS sammen med Statlige aktører og utvalgte kommuner gjennomgår denne problemstillingen nærmere.
Tilknytning til utfordring/gap	Kommunene opplever at fellestjenester ikke følges opp i tilstrekkelig grad.

11. Begreps- og aktørliste

Begrep	Forklaring
Arkiv	Kommuner plikter å ha arkiv, og sikre at disse er innordnet slik at dokumentene er sikret som informasjonskilder for samtid og ettertid og å føre journal i henhold til arkivloven med forskrifter. For elektronisk arkivering og journal skal systemet være godkjent i henhold til NOARK-standarden
Planregister	Innhold og struktur for Planregister er gitt i Plan- og bygningsloven, Kart og planforskriften og Nasjonal produktspesifikasjon for planregister. Planregister skal inneholde alle gjeldende arealplaner i en kommune. Planregister tilbyr tilgang til plankartet (vektorkart), bestemmelser og vedtatte dokumenter som for eksempel planbeskrivelsen for den aktuelle arealplanen. Under arbeid med utarbeidelse av en arealplan inneholder planregisteret informasjon om prosessen sammen med planområdets utstrekning.
BIM	Building Information Modelling (BIM). Direktoratet for byggkvalitet har utarbeidet krav til «byggesaks-BIM» som kan vedlegges som en del av dokumentasjonen i byggesøknaden på IFC format. Se https://dibk.no/verktoy-og-veivisere/andre-fagomrader/fellestjenester-bygg/vil-du-bruke-bim-i-byggesoknaden/
Sak/sakstype	En sak består av et sett med saksbehandlingsfaser for behandling av ulike søknader og frittstående henvendelser. Begrepet sakstype inneholder en sammenstilling av KOSTRA-funksjonen og de sakstypene som er relevante for funksjonen
Sjekkpunkter/ sjekklister	Aktiviteter og sjekkpunkter som støtter saksbehandlerens arbeid. Sjekkpunktene er basert på lovpålagte milepæler i saksbehandlingen. Disse er tilrettelagt som nasjonale sjekklister på FtPB. Kommunene kan også legge inn egne aktiviteter i sjekklister, som et støtteverktøy i saksbehandlingen, på FtPB. Fagsystemet skal støtte bruk av sjekklister på FtPB. Det er først når alle aktivitetene og sjekkpunktene er utført og krysset ut, at en milepæl er nådd. Sjekklister vil dermed være en viktig indikator på hva som er status i saksbehandlingen

FtPB	Forkortelse for «Fellestjenester PLAN og BYGG»
NPS	Nasjonal produktspesifikasjon
DOK-data	Det offentlige kartgrunnlaget, DOK-data, omfatter Temadata, FKB og Matrikkel.
FKB	Felles kartbaser
Aktør	Beskrivelse
Tiltakshaver	Fellesbetegnelse i byggesaksbehandlingen på den enkeltpersonen, institusjonen, organisasjonen eller foretaket som byggetiltaket utføres på vegne av eller som står for gjennomføringen av tiltaket.
Ansvarlig søker	Ansvarlig søker er prosjektet sin kontaktperson mot bygningsmyndigheten (kommunens byggesaksavdeling) under hele byggesaken.
Forslagsstiller	Den som ønsker en bestemt arealutvikling innenfor et avgrenset område og derfor fremmer forslag til plan og har ansvar for å utarbeide planprogram og evt. konsekvensutredning. Forslagstiller som begrep omfatter et område sine utviklere/utbygger, grunneiere eller investorer.
Saksbehandler	Primærbruker av fagsystemet. Som saksbehandler forstås både byggesaksbehandler eller plansaksbehandler (kommuneplanlegger), i tillegg til mer spesialiserte saksbehandlere som f.eks. tilsynsfører og leder.
Matrikkelfører	Kommunen er lokal matrikkelmyndighet med ansvar for å føre matrikkelen.
Naboer/gjenboer	Alle berørte naboer og gjenboere skal få tilsendt nabovarsel hvis tiltaket ikke er unntatt nabovarsling. Gjenboer er nabo som ikke har felles grense med angjeldende eiendom, men hvor eiendommene er adskilt med et ubebygde areal, som for eksempel friareal, veiareal, vassdrag og lignende
Statistisk sentralbyrå (SSB)	SSB har hovedansvaret for å dekke behovet for statistikk om det norske samfunnet. SSB skal ha informasjonen som inngår i, eller blir dokumentert som del av saksbehandlingen for bruk i KOSTRA.

Sektormyndigheter herunder regionale myndigheter (fylkeskommune) og statlige fagmyndigheter	Kommunen har varslingsplikt overfor berørte sektormyndigheter ved behandling av planforslag for avklaring av spørsmål som angår disse myndighetenes ansvarsområde. Videre har sektormyndigheter mulighet til å gi både merknader og avgi innsigelser som kan bety at en plansak må avgjøres utenfor kommunen (Statsforvalter). I byggesaksbehandlingen er det 15 sektormyndigheter som kommunen plikter å samordne seg med, men det er kun et fåtall som normalt blir aktuelle. De fleste forhold som berører sektormyndigheter er avklart gjennom reguleringsplanen. For uregulert tomt og ved søknad om dispensasjon, vil flere sektormyndigheter være aktuelle.
Interessenter – ikke part (f.eks. presse, folkevalgte mf.)	Skal ha muligheter for innsyn i saken og finne relevant informasjon om status for en bestemt sak.
Statsforvalter	Statsforvalter (tidligere Fylkesmannen) er klageinstans for vedtak i bygge- og plansaker og kan overprøve kommunens vedtak. Statsforvalter er i tillegg innsigelsesmyndighet i plansaker.
Direktoratet for byggkvalitet (DiBK)	DiBK er en sentral bygningsmyndighet, som har tolkningsansvar for deler av byggesaksforskriften samt teknisk forskrift. Direktoratet vurderer ikke konkrete byggesaker eller konkrete fagsystemer, men har et veiledningsansvar mot kommunene og byggebransjen.
Kommunal- og distriktsdepartementet (KDD)	KDD har ansvar for plan- og bygningsloven. Departementet har tolkningsansvaret for loven samt deler av byggesaksforskriften. Innsigelsesmyndighet i siste instans. KDD har også ansvaret for matrikkelforskriften
Kartverket	Kartverket er nasjonal kartinstitusjonen og ivaretar Norges behov for landsdekkende geografisk informasjon, kartserier og eiendomsinformasjon. Kartverket har i henhold til geodataloven en sentral rolle som nasjonal geodatakoordinator. Det innebærer at Kartverket leder og samordner arbeidet med den nasjonale geografiske infrastrukturen i Norge. Dette skjer i nært samarbeid med kommunene, og andre offentlige leverandører og brukere av geografisk informasjon gjennom Norge digitalt. Kartverket er også sentral matrikkelmyndighet med ansvar for utvikling og drift av matrikkelen.)